

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1909. Andra Kammaren. N:o 13.

Lördagen den 13 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna läkarbetyg:

Att herr riksdagsmannen J. Bromée på grund af sjukdom (akut tarmkatarr) under de närmaste dagarne är förhindrad deltaga i Riksdagens sammanträden, intygar på heder och samvete
Stockholm den 12 februari 1909.

John C:son Sutthoff,
Leg. läkare.

§ 2.

Föredrogos hvar efter annan Kungl. Maj:ts på kammarens bord liggande propositioner; och hänvisades därvid till lagutskottet Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 38 § i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862.

Till statsutskottet remitterades härefter Kungl. Maj:ts propositioner:

angående lönereglering för föderiförvaltningen;

angående försäljning af lägenheter från förra hospitalegen-
domen Kolstad i Östergötlands län;

angående försäljning af ett till förra öfverstebostället Orrehol-
men i Skaraborgs län hörande hemman Blackorna n:r 1;

angående försäljning af fem lägenheter från förra majorsbo-
stället Järrestad n:r 5, 7 och 23 i Kristianstads län;

angående försäljning af tvenne områden från förra hospitals-
hemmanet Köpetorp n:r 1 i Östergötlands län;

angående försäljning af en lägenhet från förra militiebostället
Gladsax n:r 21 i Kristianstads län;

angående försäljning af mark från Laholms kungsladugård i Hallands län;

angående försäljning af en lägenhet från förra militiebostället Norr Salbo n:r 5 i Västmanlands län.

§ 3.

Angående tullen å vin. Till afgörande förelåg bevillningsutskottets betänkande n:r 1, på anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående tullen å vin.

Genom proposition n:r 20 af den 22 januari 1909, som hänvisats till bevillningsutskottets behandling, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver ett blandadt utrikesdepartements- och finansärende för samma dag, föreslagit Riksdagen att besluta,

dels att, så länge den med Frankrike afslutade handelstraktaten af den 30 december 1881, sådan den blifvit förlängd genom konventionen, undertecknad den 13 januari 1892, förblefve i kraft, tullen å icke musserande vin af 14 procents alkoholhalt och därunder skulle utgöra, då vinet infördes på fat, 34 öre för kilogram och, då vinet infördes på andra kärl än fat, 69 öre för liter,

dels ock att i följd häraf rubrikerna nummer 695, 696 och 697 i tulltaxan af den 8 juni 1906 skulle erhålla följande förändrade lydelse:

		Kvantitet för tullberäkningen	Tullsats	
			Kronor	öre
	<i>Vin:</i>			
	icke musserande:			
	på fat, större eller mindre:			
695	af 14 procents alkoholhalt och därunder	1 kilogram	—	34
695 1/2	af mer än 14 men icke öfver 25 procents alkoholhalt	1 kilogram	—	65
	på andra kärl:			
696	af 14 procents alkoholhalt och därunder	1 liter	—	69
696 1/2	af mer än 14 men icke öfver 25 procents alkoholhalt	1 liter	1	—
697	musserande: af 25 procents alkoholhalt och därunder	1 liter	2	—
	<i>Anm.</i> Vin af mer än 25 procents alkoholhalt tullbehandlas såsom Likör.			

Utskottet hemställde, att Riksdagen ville bifalla Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Reservationer hade emellertid afgifvits:

af herr *Ericsson* i Ofvanmyra, som yrkat afslag å förevarande proposition; samt

af herr *Berg* i Göteborg.

Sedan utskottets hemställan upplästs, lämnades på begäran ordet till

Herr *Ericsson* i Ofvanmyra, som yttrade: Herr talman, mina herrar! Den föreliggande kungl. propositionen innebär hufvudsakligen en affärssuppgörelse mellan den svenska staten och den franska; och det är med den affären som med alla andra: man kan se den från olika sidor, och så bedömer man förmånerna efter de olika synpunkterna.

Bevillningsutskottet, som haft den förberedande behandlingen af ärendet sig anförtrodd, har också försökt att bedöma denna fråga så godt det kunnat, och inom bevillningsutskottet har man så långt varit ense, att man ansett, att vi haft förmåner att vinna genom denna uppgörelse, men också olägenheter. En bland olägenheterna är att man tvingas sänka tullarne för en hel del viner, som importeras ifrån utlandet.

Inom Riksdagen har emellertid den uppfattningen hittills gjort sig gällande, att man skulle ha tullar på lyxartiklar och öfverflödsvaror. Nu kan jag icke tänka mig, att det är många, som icke vilja medgifva, att de här ifrågavarande vinerna tillhöra lyx- och öfverflödsvaror. Åtminstone har man i det fallet varit enig i bevillningsutskottet, och det är också därför som bevillningsutskottet säger, att det obestriddigen är en olägenhet att man måste sänka tullsatserna för ifrågavarande viner. Ja, jag anser att det är en så mycket större olägenhet, som dessa viner begagnas nästan uteslutande af de burgnare klasserna, som hafva råd att betala tullarne. Och olägenheten blir ännu större, då regeringen på samma gång framlägger en proposition, som afser att fördyra en annan spritvara, som hufvudsakligen begagnas utaf de lägre klasserna inom landet.

För min del har jag emellertid sett denna olägenhet ifrån en större och vidare synpunkt. Det är ju alldeles klart, att, om Riksdagen godkänner den föreliggande propositionen, så ha vi därmed gjort oss beroende af utlandet. Vi ha därmed fastslagit, att när det gäller att lagstifta särskildt på nykterhetens område, så kunna utlänningarne blanda sig in och göra sin mening gällande. Det är hufvudsakligast konsekvenserna utaf ett beslut, som godkänner regeringens proposition, som jag har varit mest rädd för.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Nu kan man invända och säga, att min farhåga är obefogad. Men jag vill då referera till det faktum, hurusom Frankrike försökt göra sin mening gällande äfven hos våra nabofolk. Både Finland och Norge ha kommit längre på nykterhetslagstiftningens område än hvad vi gjort här i Sverige, och fransmännen hafva lämpat sina anspråk därefter. Där hafva fransmännen satt tummen på ögat på dem och sagt: »Ni få lof att ändra. Eder nykterslagstiftning, annars få ni icke låna våra pengar!» Äfven om vi icke genom det förslag, som nu föreligger, bli så hårdt åtgångna som våra naboländer blifvit, är det lika fullt klart åtminstone för mig, att, när Frankrike nu visar sig hafva ett sådant intresse för att bli af med sina viner, och sedan får se, att den åtgärd, som nu är i fråga, icke är tillräcklig, fransmännen då finna utvägar för att ytterligare öka sina anspråk.

Om t ex. Riksdagen godkänner det förslag, som flere gånger förut varit framme och äfven nu föreligger till behandling inom Riksdagen, nämligen det, som afser införandet i vår lagstiftning af det lokala vetot, och den ena kommunen efter den andra med hjälp däraf afskuddar sig rusdryckshandteringen, blir naturligtvis följdén den, att spritkonsumtionen minskas inom hela landet. Man kan då befara att Frankrike gör på samma sätt med oss som det gjorde med norrmännen, och komma med framställningar om att vi skola ändra denna lagstiftning. Vi bli på det sättet beroende af utlänningarne, och det är väl ändå icke riktigt. Ja, säger man detta kan nog vara sant, men låt hvar dag hafva sin egen omsorg, vi kunna då uppsäga traktaten. Därpå vill jag svara: Kunna vi icke säga nej nu lär det nog blifva ändå svårare nästa gång. Dessutom är det en stor inkonsekvens särskilt af Riksdagens Andra kammare, som förut två gånger å rad beslutat att ingå till regeringen med en anhållan om utredning i fråga om sättet att göra såväl staten som kommunerna, landstingen och hushållningssällskapen oberoende af rusdryckshandteringen, det är säger jag, en inkonsekvens, att, när man beslutat sig för en sådan utredning, man i samma andedrag är färdig att göra sig beroende af utlänningarne i berörda afseende.

Därjämte vill jag påpeka en annan omständighet. Vi veta alla, hurusom vår handelsbalans är ganska dålig. Det är då bra besynnerligt, om vi under sådana förhållanden skola gynna importen af en vara, som är, som sagdt, en lyxvara, men icke blott detta, utan äfven en giftvara, som i dubbel bemärkelse förstör vårt folk. Nu invänder man emellertid, att vi få en kompensation, äfven vi nykterhetsvänner, om vi antaga traktaten i fråga. Ja, det är nog sant, att ett önskemål, som flera gånger uttalats här i kammaren och äfven af Riksdagen i dess helhet, skulle komma att realiseras nämligen önskemålet att få bort de franska s. k. vinagenterna. Men jag vill erinra därom, att sedan vi 1905 beslöto taga bort rät-

tigheten för våra egna vinfirmor att sända resande omkring i landet och sälja spritvaror, har denna fråga icke den betydelse, som den haft förut. Ty faktum är, att på många orter åtminstone, där man förut varit ganska starkt besvärad af de inhemska vinagenterna, man icke vet af de franska handelsresandena. Men i alla fall är det besynnerligt, om Riksdagen och särskildt dess nykterhetsgrupp skulle godtaga detta utbyte och nöja sig med att få bort de utländska handelsagenterna för att i stället på annat sätt underlätta införandet af spirituosa i landet. Jag för min del kan icke vara med om ett sådant förfaringssätt.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Ja, invänder man, det må vara huru som helst med nykterhetsfrågan. Här är det en affärsuppgörelse, som i hög grad berör våra ekonomiska förhållanden. Jag vill icke bestrida, att så är är fallet. Det är ju klart, att för en lånsökande är det förmånligt, om han har många att vända sig till, då han vill låna. Men det kan vara tvifvel underkastadt, om man icke här sökt blåsa upp frågan till större dimensioner, än den i verkligheten har. Det gäller nämligen icke mera än att vi skola få våra lånepapper noterade på den franska börsen. Och då är att märka, att vi länge haft vår lånemarknad på Frankrike. Och det har i dessa dagar under den agitation, som förts för den kungliga propositionen, oförbehållsamt påpekats, hurusom man gjort allt hvad man kunnat från svensk sida för att underlätta försäljningen af våra lånepapper i Frankrike. Man har t. ex. utfärdat obligationerna på små valörer för att man skulle kunna sälja dem ute på landsbygden och bland småborgarna i Frankrike. Följden har blifvit, att vår lånemarknad har slagit ganska fasta rötter därute. Och jag tror således icke, att det har så stor inverkan, äfven om våra lånepapper icke noteras på den franska börsen. Allmänheten i Frankrike känner till våra papper, den vet, att vi ha god kredit, att vi ordentligt betala våra räntor och amorteringar. Och detta är ju hufvudsaken, när man uppgör lånetransaktioner, att man är säker, att låntagaren fullgör såväl sina ränte- som öfriga inbetalningar.

Jag tror således, att man här öfverdrifvit frågans betydelse, och vill i detta sammanhang påpeka, att vi vid våra lånetransaktioner kunna vända oss äfven till andra länder. Af en promemoria, som är vidfogad utskottets betänkande och som förekommer på sista sidan däri, finna vi, att vi under de sista tio åren upptagit två lån i England. Dessa lån äro bland de största, som af svenska staten upptagits: de uppgå sammanlagdt till 90,800,000 kronor. Vi se vidare af denna promemoria, att för det första af dessa lån, som togs i England år 1900, stipulerades, att räntan under de första tio åren skulle utgå med 4 % och för den återstående tiden med 3½ %. I fjol fingo vi vårt andra och största lån upptaget i England precis efter samma villkor, trots den stora ekonomiska kris, som då öfvergick så godt som hela världen. Jag me-

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

nar, att däraf tydligen framgår, att vår kredit icke på något sätt skadats under årens lopp utan snarare tvärtom, och att vi, som sagdt, hafva andra långifvare att vända oss till än fransmännen, därest vi behöfva låna penningar.

Om vi sålunda vilja se frågan sådan den i verkligheten ställer sig, tror jag, att vi böra bedöma saken mera ur moraliska synpunkter än ur finansiella och affärssynpunkter. Och då menar jag, att vi göra svenska staten den bästa tjänsten, om vi visa, att vi våga stå på egna ben äfven härutinnan och icke binda vår handlingsfrihet för framtiden. Jag tror, att det skulle gagna vår kredit i högre grad, om vi i motsats till våra naboländer, som måste underkasta sig de hårda villkoren, kunde visa, att vi fortfarande, som svenskarne alltid gjort, sätta större värde på vår själfständighet, än på en ekonomisk fördel som skall köpas med sådant offer.

Äfven om vi således för någon kort tid skulle nödgas att betala något dyrare lån än vi skulle göra, därest den franska låne-marknaden helt och hållet stode öppen för oss, tror jag, att vi i realiteten och för framtiden skulle handla bäst, om vi nu afsloge detta förslag.

Med denna korta motivering ber jag, herr talman, att få yrka afslag å den föreliggande kungl. propositionen.

Herr Karlsson i Göteborg: I sista delen af sitt anförande har ju den föregående talaren endast konstaterat samma förhållande, som utskottet i sitt betänkande uttalat, nämligen att ingen kan just vara så synnerligen glad öfver att man skall behöfva att ned-sätta vintullen. Utskottet har uttalat, att i och för sig är detta icke önskvärdt; om den saken var man inom utskottet fullständig- ense, och jag är öfvertygad, att hela svenska Riksdagen är det-samma. Om den punkten behöfver man sålunda icke tvista.

Här är väl egentligen, om man vill se saken lidelsefritt — och det bör man väl alltid försöka att göra — fråga om en affärs-uppgörelse, såsom en talare också nämnde. Frågan gäller å ena sidan hvad vi vinna och å andra sidan hvad vi förlora. Om vi först uppehålla oss vid hvad vi skola förlora genom att gå med på hvad som föreslagits, så är det, att döma af den beräkning, som gjorts, en reell förlust af 300,000 kronor, som staten skulle göra i sina inkomster genom denna tullnedsättning. Och det är ju en sak, som i och för sig kan vara ganska allvarsam.

Men det har tillkommit ett annat moment vid denna frågas bedömande, som åtminstone förefaller mig till sin vikt vara ganska mycket öfverdrifven och uppagiterad, nämligen den betydelse, som beslutet i fråga skulle ha för nykterhetsrörelsen i landet. Det är väl tämligen gifvet — och det tycker jag, att äfven de ifrigaste nyk-terhetsvänner skulle kunna vara eniga med mig om — att anting-

vi betala 31 öre mer eller mindre i tull för franskt drufvin, det icke kommer att på något märkbart sätt ha inflytande på förbrukningen af spritdrycker här i landet. Saken är nämligen den, att denna tullnedsättning kommer att, så vidt jag kan förstå, knappast synas på restauranterna. Af de enskilda familjerna här i landet är det väl ett relativt fåtal, som använder denna dryck, och att den skulle få större användning därför att tullen nedsattes med 31 öre pr liter, hvarigenom vinet skulle kunna säljas billigare, är väl mycken liten anledning att befara.

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

För min del anser jag sålunda, att den olägenhet, som vi här ha att se i ögonen, endast utgöres af den minskade statsinkomsten af 300,000 kronor. Då gäller det att gent emot detta väga hvad man vinner. Om man då sätter nykterhetsintresse mot nykterhetsintresse, kan man säga: mot hvad man skulle riskera i nykterhetsafseende genom en tullnedsättning, bör väl sättas hvad man skulle i samma afseende vinna genom denna traktat, nämligen att franska handelsresande komme att likställas med svenska och icke få på sätt nu sker utbjuda spritvaror. Den föregående talaren sökte reducera betydelsen af detta. Men det är egendomligt, att så länge man icke kunde få denna förmån, framhölls oupphörligt, huru betydelsefull den var. Den, som suttit några år i bevillningsutskottet, erinrar sig lifligt, huru ofta denna fråga varit före och huru man då från nykterhetshåll tillskrifvit den en mycket stor betydelse. Men det är väl med denna som med andra frågor, att där man kan få en förmån uppskattar man den icke. Den föregående talaren ville göra troligt, att, sedan lagstiftningen lagt hinder i vägen för *våra* handelsresande att bjuda ut spritvaror på samma sätt som förut, *franska* handelsresande skulle ha blifvit mera sällsynta. Det skulle förvåna mig, om så verkligen vore fallet. Jag har visserligen ingen erfarenhet på detta område, men jag tycker att det ligger i sakens natur, att de franska handelsresandena skulle begagna sig af tillfället, då fältet sålunda lämnats dem fritt.

Emellertid, må man ha hvilken åsikt man vill om den vinst, som vi skulle få genom att de franska handelsresandena på detta sätt likställdes med de svenska, så är det i alla fall en stor vinst, som skulle beredas oss genom denna öfverenskommelse därutinnan, att vi skulle få våra lån introducerade på börsen i Paris. Nu ville den föregående talaren göra gällande, att man blåst upp denna fråga till större dimensioner än den har, och han tröstade oss med — han har naturligtvis en mycket stor kännedom om dessa förhållanden — att vi äro så väl kända i Frankrike, äfven i de bredare lagren, bland bönderna, att det icke vore någon fara för våra papper, äfven om vi icke ginge in på denna traktat. Nu vill jag icke gifva mig något sken af att vara mycket hemma på detta område. Men jag vill erinra kammaren om, att alla omdömesgilla personer tillskrifva

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

denna fördel en mycket stor betydelse. Tror kammaren, att exempelvis riksgäldskontoret och dess chef skulle tillskrifva den saken en sådan betydelse, om det förhölle sig så som herr Ollas Ericsson ville göra troligt? Man anstränger sig icke och arbetar icke på sådant sätt för en sak, som icke har någon betydelse. Den framställning, som talaren gjorde rörande upptagandet i England af ett par lån, förvånar mig på det allra högsta efter de upplysningar, som från initieradt håll äro lämnade icke endast uti bevilningsutskottet utan också uti andra riksdagskretsar. Detta är en fråga, som man ogärna går in på, men då han gjorde en sådan framställning om 1908 års lån, så anser jag mig dock böra säga så mycket, att denna framställning strider mot de upplysningar, som man fått under förhandlingarna i utskottet och annorstädes. Man får icke bedöma denna sak af de siffror, som man ser på sid. 20, utan äfven med hänsyn till, huru detta lån mottogs i England.

Nu har ju talaren emellertid sökt att emot det ifrågavarande förslaget rikta betänkligheter, och den sidan af saken kan jag förstå. Jag kan förstå, att personer hysa sådana betänkligheter, och utskottet har också gifvit uttryck åt, att det kan finnas omständigheter, som tala för, att man bör ha ögonen öppna för betydelsen af invändningarna, att man möjligtvis genom att gå fram på den här föreslagna vägen gifver det utländska intresset inflytande på afgörandet af vårt lands angelägenheter. Men för min del får jag säga, att äfven härvidlag föreföll det mig, som om talaren betydligt öfverdref hvad som här kunde vara att frukta. Han ville göra troligt, att om vi skulle söka genomföra lokalt veto här i landet — kanske till och med rusdrycksförbud — man från utländskt håll skulle resa hinder mot ett realiserande af dessa planer. Jag skulle till kammaren vördsamt vilja hemställa, att man vid hvarje tillfälle låter »detta vara detta» och söker afgöra hvarje fråga för sig. Hvad vi här ha att bedöma är helt enkelt, om vi vilja nedsätta vintullen och därigenom ådraga statsverket en förlust af 300,000 kronor mot den fördelen, att vi få våra lån införda på den franska marknaden. Komma vi i framtiden så långt, att man vill införa lokalt veto beträffande rusdryckshandteringen, och man därvid skulle önska att utifrån resa hinder mot sådana förslag, då förmodar jag, att vi vid *det* tillfället få afgöra, huru vi skola handla. Vi äro icke på något vis bundna därigenom att vi bifalla hvad Kungl. Maj:t här föreslagit och utskottet tillstyrkt. Jag hoppas, att från kompetentare håll, från regeringsbänken, kommer att lämnas bevis för att något hinder för införande af lokalt veto icke kommer att möta, ifall man går med på hvad här föreslagits.

För närvarande skall jag, herr talman, inskränka mig till detta. Jag ber att på grund af det anförda få yrka bifall till utskottets förslag.

Häruti instämde herr *Olsson* i Älfvalsåsen.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Herr Berg i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Förevärande proposition innefattar ett förslag af för mig och många med mig liktänkande ytterst motbjudande art. Också har jag i likhet med min utskottskamrat, herr Ollas Anders Ericsson, reserverat mig mot utskottets hemställan.

Då betänkandet börjar med förklaringen, att själfva utskottsmajoriteten »finner den föreslagna nedsättningen af tullarna å vin i och för sig föga önskvärd», så bör det ej förundra, att vi reservanter, som tillhöra dem, hvilka enligt betänkandets ordalag »mera verksamt deltaga i nykterhetsarbetet», funnit oss nödsakade att reservera oss mot utskottets hemställan först och främst af denna anledning.

Men detta är långt ifrån det enda, som väckt våra betänkligheter.

För min del instämmer jag med utskottsmajoriteten däri, att ifrågavarande artikel obestriddligen är en öfverflödsvara och såsom sådan godt kan tåla nu gällande tullar. Men jag vill tillägga, att man inom vida kretsar af vårt lands befolkning gjort den enligt min mening fullt befogade reflektionen, att regeringen genom denna proposition och propositionen nr 18, angående höjning af maltskatten, vill på samma gång göra denna de förmögnares öfverflödsvara, vinet, billigare och de fattigare dryck, ölet, dyrare, hvilket ej synes vara en klok potitik.

Utskottet säger vidare, att det onekligen måste vara »mindre tilltalande särskildt för dem, som mera verksamt deltaga uti nykterhetsarbetet, att vara med om en åtgärd, som åtminstone i någon mån underlättar åtkomsten af vissa alkoholhaltiga drycker».

Ja, liksom man vill, att frihandlarna i detta fall skola öfvergifva sin princip att icke sänka tullar på lyxvaror, så vill man tvinga oss nykterhetsvänner att dagtinga med vår hufvudprincip att bekämpa rusdryckerna. Nu säger naturligtvis en icke-absolutist, att detta är öfverdrifvet tal och att det här icke är fråga om rusdrycker. Jag svarar härpå, att svenska Riksdagen haft en annan åsikt, då den, i tydligt uttaladt nykterhetssyfte, genom att uppdraga en gräns mellan starkare och svagare maldrycker visat sig ha öppen blick för att de förra kunna användas såsom rusdrycker. De nu ifrågavarande vinerna hålla alla betydligt mera alkohol än vårt vanliga öl. Vi nykterhetsvänner läto på sin tid intala oss, att detta öl skulle vara en utmärkt bundsförvant i kampen mot de starkare rusdryckerna. Nu äflas man att föra samma resonnemang rörande de franska vinerna. Men denna gång låta vi ej lura oss, det vare vårt kortfattade svar på dessa förespeglingar.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Ingen torde dessutom kunna bestrida, att vi redan ha öfver
nog af alkoholdrycker i detta land.

Man påstår visserligen, att importen föga kommer att lättas
och därför också föga ökas genom den föreslagna tullsänkningen;
men jag tror, att ett sådant påstående blir mycket svårt att leda
i bevis. I hvarje annat fall skulle man ej ens våga framkomma
med någonting sådant. Hvarje lättnad i tull måste gifvetvis fram-
kalla större import. Utskottet har ju ock erkänt, att så åtmin-
stone i någon mån skall bli förhållandet äfven härvidlag. Jag be-
griper sannerligen ej, hvarför man icke skulle kunna förutsätta en
ganska stor ökning i vinimporten, då tullnedsättningen är så pass
betydande som 31 öre per kilogram.

Det är ju ock ytterligt motbjudande att i en sådan sak som
denna underkasta sig en främmandes maktspråk. Hvarje frisinnad
människa i detta land skulle, om det gällt annat än vinimport, re-
agerat däremot. Nu inträffar det märkliga, att t. o. m. socialde-
mokraterna efter hvad man sagt mig äro beredda att utan vidare
underkasta sig. Större delen icke-socialistiska nykterhetsvänner ha
emellertid en annan syn på saken och vilja åtminstone för rege-
ringen betyga sitt missnöje med att den, med vetskap om huru
detta förslag ovillkorligen måste sära stora massor af landets be-
folkning, likväl inlåtit sig på underhandlingar om lättnader i just
denna import.

Jag liksom många af mina kamrater här i kammaren har
mottagit resolutioner från landets alla delar rörande denna sak.
Utaf de 62 stycken jag har här i min hand skall jag icke besvära kam-
maren med uppläsning af mera än två. Den ena är afgifven utaf
Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling och lyder så-
lunda:

»Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling var i går
samlad till extra möte i hufvudstaden för behandling af bl. a. de
aktuella frågorna om sänkning i vintullen och höjning af malt-
skatten.

Efter en ingående öfverläggning i dessa frågor beslöt repre-
sentantförsamlingen utan meningskiljaktighet att i fråga om vin-
tullen göra följande uttalande:

Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamling, som re-
presenterar samtliga de större nykterhetssällskapen i Sverige med
ett medlemsantal af omkring 450,000, uttalar enhälligt som sin
bestämda uppfattning, att godkännandet af Kungl. Maj:ts proposi-
tion om nedsättning af tullen på franska viner i framtiden skall
af motståndarne till en effektiv rusdryckslagstiftning komma att
utnyttjas till skada för den svenska nykterhetsrörelsen.

Representantförsamlingen anser sig därför å Sveriges nykter-
hetsfolks vägnar böra ställa en vördsam vädjan till medlemmarne
af Riksdagens nykterhetsgrupp att icke biträda ifrågavarande re-

geringsproposition. Å Representantförsamligens vägnar: Oskar Eklund, ordförande.»

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

Från Centralkommittén för Göteborgs nykterhetsorganisationer har jag mottagit en den 10 februari dagtecknad resolution af följande innehåll: »Emot den kungl. propositionen till Riksdagen om nedsättande af tullen på vissa lättare franska viner får Centralkommittén för Göteborgs nykterhetsorganisationer — till hvilken föreningar med omkring 12,000 medlemmar äro anslutna — genom sin styrelse inlägga en vördsam men bestämd gensaga, all den stund vi finna de med propositionen förknippade omständigheter, afseende lättnader för svenska län på franska penningemarknaden, innebära en påtaglig risk för Sveriges själfbestämmningsrätt i fråga om vårt lands alkohollagstiftning.

Göteborgs organiserade nykterhetsvänner vädja därför vördsamt till Riksdagens herrar ledamöter att *icke* gifva ifrågavarande kungl. proposition sitt stöd. Som ofvan. Centralkommittén för Göteborgs nykterhetsorganisationer, Gunnar Hammarlund (enligt styrelsens uppdrag), kommitténs ordförande.»

Man må hafva hvilken åsikt man vill om dessa resolutioner, *ett* är dock visst, och det är, att de personer, som affattat dem, alla tillhöra sammanslutningar, som »mera verksamt deltaga i nykterhetsarbetet» och därför äro bättre än andra kompetenta att bedöma attentatet mot denna verksamhet.

Utskottet säger sig gifvetvis också haft fullt klart för sig, »att den öfverenskommelse, som här preliminärt ingåtts, pekar på nödvändigheten af en finanspolitik, som i görligaste mån söker bevara vårt lands ekonomiska själfständighet, så att icke alltför stora svårigheter uppstå, därest de svenska statsmakterna skulle vilja anordna sin inre lagstiftning på ett sätt, som kunde kännbart beröra mäktiga intressen i det ena eller andra främmande landet.»

Man lär nu nödvändigt behöfva franskt guld. Är man nog sangvinisk att föreställa sig, att detta guld i framtiden blir för oss mindre begärligt? Jag tror det ej och jag måste beteckna detta utskottets yttrande såsom en fras utan någon större reell innebörd. Vi kunna nog vara öfvertygade om att nämnda mäktiga intressen hädanefter som hittills komma att här i landet göra sig gällande och detta i allt högre grad, om vi ej åtminstone *för-söka* sätta oss till motvärn mot sådana obehöriga inflytanden.

Man åberopar, att genom denna konvention »franska handelsresande, som inom Sverige utbjuda varor, blifvit underkastade de inskränkningar, som äro ålagda vårt lands egna undersåtar med afseende å rätten att upptaga beställningar». Detta är onekligen ett om ock litet, vederlag för de många och stora olägenheter, som traktaten påför oss. Men vi få ej glömma, att det just varit »mäktiga främmande intressen», som förorsakat, att vi ej redan för länge sedan befriat oss från sådana ovälkomna gäster. Det

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

säges i propositionen, att krafvet härpå upprepade gånger i nykterhetens intresse framställts inom Riksdagen, och bevillningsutskottets vice ordförande har äfven velat göra den meningen gällande. Ehuru dessa kraf nog lika mycket, om ej mera, framställts i vinhandlareintresse, kan man ju ej förneka, att deras genomförande är ägnadt att i någon mån främja nykterheten och sålunda är en fördel, som beredes oss genom traktaten.

»Jämväl andra fördelar komma på grund af berörda öfverenskommelse vårt land till del», heter det i utskottets betänkande.

Ja, det är just dessa andra förmåner, som en icke-finansman har så ytterligt svårt att göra sig en riktig föreställning om, men som föi oss nu framställas såsom varande af oerhörd betydelse för vårt lands utveckling. Det har emellertid, trots det att utskottets vice ordförande förklarade, att alla omdömesgilla personer varit med om att så beteckna detta, ej saknats kompetenta förespråkare för den meningen, att betydelsen af traktatens antagande betydligt öfverdrifvits. Jag har just på grund af hänsyn till dessa storfinansiella synpunkter varit obeslutsam, hur jag vid frågans behandling i kammaren skulle ställa mig, men ju mer jag tänkt på saken, ju mer öfvertygad har jag blifvit, att jag som nykterhetsman ej kan biträda den kungl. propositionen.

Herr talman, jag förenar mig i herr Ollas Anders Ericssons yrkande.

I detta anförande instämde herrar *Jansson* i Edsbäcken, *Igel*, *Hellgren*, *Wilson*, *Olsson* i See, *Hedström*, *Karlsson* i Fjäl, *Thor*, *Hagberg*, *Cervin*, *Stärner*, *Gustafsson* i Vi, *Larsson* i Klagstorp, *Broomé* i Bårslöf, *Linders*, *Thylander*, *Olausson*, *Lundgren*, *Forssell*, *Ström* i Transtrand, *Sundström*, *Bergman*, *Jonsson* i Gumboda, *Björk*, *Johansson* i Jönköping, *Ericsson* i Vallsta, *Jonsson* i Hå, *Bogren* och *Ersson*.

Herr Carlson i Herrljunga: Herr talman, mina herrar! Det är kanske oförståndigt af mig såsom nykomling här i kammaren att ta till orda i en så storpolitisk fråga, som denna synes vara, men dels på grund af egen drift och dels på grund af påtryckning från mina valmän ber jag att få anföra följande:

Det offer, som den franska regeringen här affordrar oss, är enligt min mening icke så farligt att gifva ur rent ekonomisk synpunkt; den summa af 300,000 kr., som här fixerats såsom eventuell förlust, i händelse förslaget antages, kommer nog att betydligt reduceras genom ökad konsumtion af varan, sedan den sjunkit i pris. Men helt annorlunda ställer sig frågan ur fosterländsk och nykterhetssynpunkt, där säga själfbevarelseinstinkten och själfständighetskänslan sitt bestämda nej. Vi kunna och vilja ej gifva detta offer, vi kunna ej gå med på att en främmande stat blan-

dar sig i vår inre lagstiftning och får medbestämmanderätt i vårt lands ekonomipolitik, därtill älska vi vår frihet och vår självständighet alltför mycket. Om vi denna gång gifva efter i detta stycke, så få vi nog vara beredda på att inom en icke alltför aflägsen framtid göra än större eftergifter, och huru går det då med friheten uti frihetens stamort på jorden? Sedan det första steget är taget på eftergifternas väg, vet man ej, hvar det kommer att stanna, en sak, som utskottet också i sitt betänkande något omnämmt.

Lika ledsam ställer sig frågan ur ren nykterhetssynpunkt, ty allvarliga nykterhetsvänner kunna icke se den annorlunda än som ett slag i ansiktet på nykterhetsverksamheten. Det är ju alldeles klart, att vinerna med ända upp till 14 procents alkoholhalt genom förslagets antagande blifva väsentligt billigare och sålunda lättare åtkomliga äfven för de s. k. breda lagren, en sak, som i nykterhetens intresse vore högst vådlig. Genom förslagets antagande sättes, enligt mitt ringa begrepp, ett krokben för hela nykterhetsrörelsen, och verkningarna däraf torde komma att sträcka sig långt framåt i tiden.

De skäl, som anförts för antagande af förslaget i fråga, synas mig icke vara så starkt talande. Vi få visserligen den franska penningmarknaden öppen för oss, men ha ingen som helst garanti för att få billigare räntor där än annorstädes, exempelvis i England. Af bilagan, som medföljer betänkandet, framgår, att ränteskillnaden är icke så synnerligen stor på de lån, som vi redan ha placerade därute. Vi ha emellertid genom denna proposition fått oss förelagdt att välja mellan två onda ting, och konsten här blir att af dessa två välja det minst onda.

Jag tror mig, herr talman, för egen del göra detta, då jag med instämmande i herr Ollas Ericssons reservation yrkar afslag på förevarande proposition.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz: Mina herrar! Jag kan börja med att instämma uti hvad som ifrån alla håll här har sagts, både från deras sida, som förordade bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och från deras sida, som yrka afslag på densamma, nämligen att i och för sig innebär ju denna proposition inte något särdeles tilltalande. Jag kan mycket väl förstå de betänkligheter, som mot densamma ur olika synpunkter ha blifvit framställda. Dessa betänkligheter kunna ju uppdelas i två slag, den ena betänkligheten härrör sig ur nykterhetssynpunkten, den andra ur den finansiella.

Hvad beträffar den förra betänkligheten, så förstår jag mycket väl deras motvilja, som särskildt sträfva att bland folket utbreda nykterhetens välsignelser. Jag kan förstå, att de hysa motvilja, ur principiell synpunkt, mot att förbilliga en vara, som innehåller något af alkohol; men jag måste dock säga, att i det nu förelig-

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

gande fallet synes mig denna betänklighet vara af en skäligen försvinnande betydelse. Dels gäller det ju en vara, hvars bruk icke är vidare allmän, och dels måste hvar och en, synes det mig, erkänna, att något missbruk uti berusningssyfte näppeligen kan tänkas med hjälp af en sådan vara, hvarom det här är fråga.

Därtill vill jag säga, att å andra sidan förslaget bjuder på en ur just denna synpunkt, ur nykterhetssynpunkten, som mig synes, mycket betydelsefull kompensation. Den särställning, som under många år har intagits af de franska spritagenterna med afseende å rättigheten att försälja spritvaror i mindre mängder än som varit tillåtit för de svenska handlandena och som med fog har varit, såväl ur nationell som särskildt ur nykterhetssynpunkt, här i Sverige öfverklagad skulle genom den föreliggande öfverenskommelsen komma att upphöra. Det har sagts, att detta icke numera betyder så mycket, därför att på det sättet, d. v. s. genom dessa personers medverkan, inte så synnerligen mycket spritvaror komma in i vårt land. Det kan ju under sådana förhållanden möjligen vara af intresse att få del af en utredning, som visserligen i annat syfte har blifvit verkställd och som därför inte fullt tydligt ådagalägger, hvad jag här nu skulle vilja ådagalägga; men då bristen i det afseendet går i den riktning, att de siffror, som här angifvas, äro lägre än de, som i verkligheten förekomma, torde detta för närvarande icke betyda något. Här är en uppgift på importen till Stockholm af konjak och whisky under olika år, från 1902 t. o. m. 1908. Importörerna äro uppdelade i dels sådana, som äro minutförsäljare och agenter, som försälja till dessa minutförsäljare och till bolag, dels ock andra importörer. Dessa andra importörer äro således antingen enskilda personer eller sådana agenter, som för utrikes hus sälja direkt till enskilda personer; d. v. s. allt hvad som står i dithörande kolumn är af den beskaffenheten, att det förmedlas genom sådana agenter, hvarom nu här är fråga. Då jag nu afgifver summan af importen, håller jag mig blott till 1908; de föregående åren visa ungefär samma resultat, dock visar 1908 en större stegring i afseende å den sista kolumnen, där dessa andra importörer äro upptagna. För 1908 har importen i den förra kolumnen utgjort 553,953 liter, i den senare 86,085. Jag kan ju för jämförelsens skull nämna, att år 1907 voro motsvarande siffror 670,000 och 63,000. Således, detta visar, att det är en ganska väsentlig fördel, som här varit tillerkänd de utländska spritagenterna, en fördel, hvilken såsom sagdt det både ur nykterhets- och nationell synpunkt borde kännas för oss litet hvar angenämt, att den icke längre kommer dem till godo. Jag skulle vilja säga, att detta är ett verkligt frigörande från ett hittills existerande beroende af utlandet.

Den andra synpunkten är den finansiella. Det är alldeles gifvet och klart, att det i och för sig är synnerligen icke allenast

icke önskvärdt, utan motbjudande för en finansminister att vara med på ett förslag om sänkning af en finanstull af den beskaffenhet, som här föreligger, och naturligt är, att denna motvilja är så mycket större, som, såsom här riktigt anmärkts, denna vara egentligen konsumeras af de bärkraftigare lagren inom nationen och icke af de mindre bärkraftiga. Men nu är saken den, att det är just denna vara, som Frankrike vill ha lättnader för, det är den, som fransmännen exportera, de exportera varor, som konsumeras af de mera bärkraftiga, och icke sådana varor, som konsumeras af de mindre bärkraftiga. Hade det här gällt en vara af det senare slaget, och hade man då gjort framställning om nedsättning af tullen, så ber jag att få försäkra herrarna, att liksom det antagligen för herrarna varit mindre motbjudande att gå in på ett dylikt förslag, så hade det för mig varit mera behagligt att få framlägga ett sådant förslag än det nu föreliggande. Men man får taga saken så, som den ligger, och icke så, som man kanske skulle önska den vara. Då är det ju som sagdt tydligt, att ur rent finansiell synpunkt skulle man icke vilja vara med om något sådant, äfven om det icke spelar någon större roll än cirka 300,000 kr. om året, för så vidt man ej vore nödsakad att taga hänsyn till vissa andra förhållanden.

Hvilka äro då dessa andra förhållanden? Ja, den saken tror jag är klar för herrarne här litet hvar. Det framgår af den kungl. propositionen, det framgår vidare af bevillningsutskottets betänkande och icke minst af den tabell, som är bifogad detta betänkande. Och då jag dessutom har mig bekant, att det har varit snart sagdt för en hvar af Riksdagens medlemmar tillfälle beredt att lära känna detaljerna i denna fråga, så är det, synes det mig, fullkomligt öfverflödigt att orda något mera ingående om den saken här från denna plats. Herrarne känna ju litet hvar, hvad som är anledningen.

Jag ber vidare att gent emot de uttalanden, som framkommit därom, att det i verkligheten icke skulle förhålla sig så, som saken från ett eller annat håll blifvit för herrarne framställd, endast få säga det, att ett dylikt tal icke kan föras af dem, som ha ansvar i denna sak, som ha ansvar för hurudan utgången blir och för att icke den ena eller andra på något sätt vilseledes. Jag ber att till den kraft och verkan det hafva kan, få för min del understryka och bestyrka riktigheten af de uppgifter, som uti förevarande ämne kommit herrarne till del.

Här har särskildt varit fråga om den betydelse, som noteringarna på den franska börsen kunna ha, och det har därvid sagts, att betydelsen af dylika noteringar icke skulle vara för oss så synnerligen stor och att det kunde gå bra för sig att vara desamma förutan. Jag är för min del öfvertygad om att det enda riktiga i detta afseende är att räkna med den uppfattning, som beträffande

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

denna sak råder uti det land, hvarifrån penningarna skola komma, och att icke räkna med den uppfattning, som man här mera förhoppningsvis än i öfverensstämmelse med verkligheten kan hysa.

Det har äfven blifvit sagdt — nämligen af bevillningsutskottet — att man måste inrikta den svenska finanspolitiken på att så mycket som möjligt frigöra vårt land från utländskt beroende. Ja, mina herrar, det är utan allt tvifvel det enda riktiga målet uti ekonomiska ting, och jag skulle särskildt prisa den finansminister lycklig, som finge upplefva den dag, då den satsen vore omsatt i verkligheten. Men det är klart för en hvar, att det enda sätt, hvarpå detta skall kunna ske, är genom utvecklandet af våra egna naturtillgångar, och lika tydligt och klart torde det vara, att dessa naturtillgångar icke kunna utvecklas med mindre, än att vi under ännu många år få stöd af utländskt kapital. Att detta utländska kapitals billighet därvidlag spelar en afgörande roll, torde väl vara klart. Man når väl fortare fram till det hägrande målet, om man arbetar med billigare penningar, än om man arbetar med dyrare.

I sammanhang därmed skulle jag vilja säga, att sedt just mot bakgrunden af det sista årets händelser och den kris, vi genomgått, och de klagomål, som från en hel del håll inom folkets olika lager höjts med afseende å det trångmål, i hvilket många befunnit sig — det ropades efter billigare penningar och billigare räntor — sedt just mot bakgrunden af allt detta, kan jag icke neka till att det synes mig något egendomligt detta tal, att det gör väl ingenting, om vi betala något mer eller något mindre i räntor å vår utländska skuld. Nu antydda förhållande kommer nog att vara mer än endast några år, såsom här sades, för den händelse att detta förslag nu icke går igenom. Herrarne kunna ja vara tämligen öfvertygade om att vi i detta afseende ha mera behof af Frankrike än Frankrike har behof af att låna pengar åt oss, och om därför detta förslag icke går igenom, lärer icke heller någon ändring inträda i den situation, som varit rådande, innan denna preliminära konvention träffades mellan de båda ländernas regeringar.

Här har emellertid sagts, att den största farhågan härvidlag vore den, att vi på detta sätt komme att upplåta åt utlänningar att utöfva ett inflytande på vår inre lagstiftning, Jag lämnar nu därhän, huruvida detta kan vara så riktigt uttryckt, ty den inverkan, som utlänningar skulle kunna ha på vår lagstiftning, ligger i den press, som i detta fall skulle utöfvas särskildt med afseende å lånemöjligheter för oss. Men denna press finnes ju redan. Det är här således icke fråga om någonting nytt, som skulle införas, utan snarare om att undanröja något, som redan existerar.

Jag vill med anledning af de här uttalade farhågorna framhålla, att den nu ifrågasatta öfverenskommelsen icke beröfvar oss

vår handlingsfrihet, att den således exempelvis icke innebär något hinder för Riksdagen att, om den så skulle vilja, omlägga bestämmelserna för utöfvandet af det lokala vetot. Jag vill dock tillägga, att då handlingsfriheten gifvetvis är ömsesidig, är det tydligt, att, om verkningarna af vare sig den nuvarande eller en eventuellt ändrad lagstiftning å hithörande område af Frankrike skulle komma att uppfattas såsom i mera väsentlig mån skadande de intressen, för hvilkas tillgodoseende nu åt oss inrymts de i öfverenskommelsen angifna förmånerna, man icke utan vidare kan antaga, att dessa förmåner fortfarande komma att opåtaladt åt oss medgifvas, utan då torde väl nya förhandlingar angående reglerandet af de båda ländernas ömsesidiga förhållanden komma att äga rum. Detta är ju en gifven följd af att vi å vår sida göra anspråk på handlingsfrihet; vi kunna väl icke då i all rimlighets namn begära, att icke samma handlingsfrihet skall tillerkännas den andra kontrahenten. Till hvilket resultat sådana underhandlingar då kunna komma att leda, är omöjligt att förutsäga. Hvad som af sådan anledning, som nu angifvits, kan komma att i framtiden inträffa, blir ju emellertid en den tidens angelägenhet, och det utgör absolut ingen anledning för oss att nu afstå från de ovedersägliga fördelar, som öfverenskommelsen bjuder oss. Det skulle ju betyda detsamma, som att vi, af farhåga för att det i framtiden under möjligen ändrade förhållanden skulle kunna uppstå vissa olägenheter för oss, redan nu skulle underkasta oss dessa olägenheter. Det synes mig åtminstone icke finnas sundt förnuft i ett sådant tillvägagående.

Då jag anser det vara af en stor betydelse för landets sanna, välförstådda intresse, att denna öfverenskommelse blir af Riksdagen sanktionerad, vågar jag hoppas, att Riksdagen också gifver sitt bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, ett bifall, hvarvid jag såsom chef för finansdepartementet af fullt naturliga skäl måste fästa den allra största vikt. Då nu Första Kammaren redan bifallit förslaget, anmodar jag härmed vördsamt Andra Kammaren att jämväl biträda detsamma.

Herr Ekman i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Efter det anförande, vi nyss ha hört från regeringsbanken, torde det icke vara så mycket för mig att tillägga, och jag skall därför inskränka mig till att i egenskap af affärsman få kraftigt understrika och påvisa önskvärdheten, för att icke säga nödvändigheten, af att våra statspapper bli noterade på pariserbörsen. Det är ju icke möjligt för alla i denna kammare att så noga känna till förhållandena i den frågan, men för den, som haft tillfälle att se, huru det i detta afseende faktiskt gestaltar sig, framstår det klart, att om man vill ha sina lån väl behandlade i Frankrike, måste de noteras å pariserbörsen. Endast den har möjligheter att göra dessa papper så kända, att den lägsta möjliga ränta kan betingas.

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

Vi veta ju, att äfven om våra lån beviljas uti andra länder än Frankrike, söka sig dock papperen dit för att placeras hos allmänheten där. Det är väl då klokare, att vi ställa för oss så, att vi få dem direkt noterade i Frankrike.

Men i alla affärer är det så, att man icke får något för intet. Om vi då se på det pris, som fordras för det medgifvande, som här skall göras till vår förmån, får jag verkligen säga, att detta pris är synnerligen billigt.

Vin är dock en vara, som i allmänhet icke kommer att mycket konsumeras. Den vana, som utlänningar ha, att dricka vin enbart, torde aldrig komma att bli en svensk vana. Vin är en måltidsdryck och kommer säkerligen alltid att hos oss förbli det. Jag kan därför icke riktigt fatta, att nykterhetspartiet, för hvars arbete jag för öfrigt har den största aktning, med sådan energi inriktar sina sträfvanen på att motarbeta denna sak, då det likväl har så många andra viktiga punkter att försvara. För den, som är absolutist, gör det ju ingenting hur denna fråga utfaller — han dricker hvarken det ena eller det andra — men hvad den beträffar, som icke är absolutist, som i mer eller mindre måttlig grad begagnar spritdrycker, tycker jag det vore en ren fördel, om man kunde förmå honom att dricka de lätta franska vinerna i stället för de starkare spritdryckerna. Jag anser, att det vore en verklig nykterhetsåtgärd, kan jag säga, om man kunde förmå vårt folk att dricka mera vin i stället för sprit.

Men det är icke troligt, att så kommer att bli fallet. Det är min tro, att importen af franska viner icke kommer att blifva mycket större, än hvad den hittills varit, möjligen med undantag af tiden närmast efter tullens sänkande, då måhända importen något återhålls i afvaktan på denna sänkning. För öfrigt måste vi tänka på att äfven i denna stund importeras hit till Sverige ganska mycket franska viner, och det är väl ingen, som tror, att den obetydliga sänkningen af 31 öre per liter, motsvarande cirka 10 öre per halfbutelj, skall spela någon så stor roll i fråga om en dryck, som dock endast kommer på de mera förmögna bord.

Ju mer jag ser på denna fråga, dess mer tycker jag, att den blåsts upp till alltför stora dimensioner. Jag tror, att vi icke skulle ångra, om vi beslöte att bifalla regeringens förslag, detta så mycket mer som jag tror, att, om det afsloges, detta i Frankrike skulle väcka en misstämning, som skulle göra vår ställning sämre än förut.

Herr talman, med denna motivering tillåter jag mig att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Lundell: Herr talman! Hvad som genom detta förslags antagande skulle vinnas vore ju dels billigare penningar, dels billigare vin. Konsekvensen däraf skulle väl då bli, att vi komma

att dricka mycket vin och låna mycket penningar. Jag kan icke förstå, att detta skulle bereda oss något ekonomiskt eller moraliskt välstånd. Jag tror, att motsatsen skulle inträffa. Vi böra skaffa oss oberoende på en annan väg, nämligen genom att spara penningar och genom att anlägga vår ekonomiska hushållning på ett förnuftigt sätt. Vi ha nog samma resurser som fransmännen att genom sparsamhet skaffa oss tillgångar och få våra behof tillfredsställda. Äfven om vi få billiga penningar, tror jag, att månget statslån icke kommer att användas på sådant sätt, att det gifver en afkastning, som betalar räntorna.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Ser jag frågan ur nykterhetssynpunkt, kommer jag till liknande resultat. Jag tror man kan rekommendera, att vi genom sparsamhet, nykterhet och god hushållning göra oss oberoende af andra länder. Det är förnedrande, att vi genom detta förslags antagande skulle öfverlämna vår bestämmanderätt åt andra nationer. Huru jag än betraktar denna fråga, kan jag icke komma till annat resultat än att yrka afslag å bevillningsutskottets hemställan.

Herr Söderberg i Hobborn: Herr talman! Den siste talarren berörde en sak, som jag tänkte föra diskussionen in på en liten stund. Det är en fråga, som nu framstått för mig och på visst sätt sammanhänger med den kungl. propositionen, nämligen frågan, i huru stor utsträckning vi böra i vårt land göra oss beroende af den utländska krediten. Vore det icke skäl, att vi någon gång började allvarligt tänka på att söka att spara och i verklig praktik omsätta hvad man så ofta talar om: att föra ett enkelt och sparsamt lefnadssätt, och det icke endast på *ett* område utan på alla områden och icke minst på det statsfinansiella? Vi äga i vårt land stora resurser och stora möjligheter, och vi kunna, såsom herr Lundell sade, i likhet med fransmännen också lägga an på att söka reda oss själfva.

Det var en annan sak, som jag tänkte vidröra, nämligen utskottets betänkande. Detta kan uppdelas i två afdelningar. I den första afdelningen visar man sig afgjordt vara emot den här föreslagna vintullen. Den är, som utskottet säger, »föga önskvärd» och i nykterhetens intresse »icke tilltalande», och utskottet tillägger, att man bör vara vaksam, så att man icke genom att slå in på denna väg binder sin handlingsfrihet i ekonomiskt afseende. I den andra afdelningen åter talar utskottet om de fördelar, som man skulle vinna genom den nu preliminärt öfverenskomna traktaten. När man väger det ena skälet mot det andra, är det för den enskilde riksdagsmannen ganska svårt att afgöra, hvad som kan vara för vårt land lyckligast. Men jag har emellertid tänkt på det förhållande, som jag ifrån början i mitt anförande här framhöll, nämligen att vi borde söka att med allvar, kraft och energi utnyttja våra egna resurser till landets förkofran och göra oss så

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

oberoende som möjligt af utländsk kredit. Ty hvarthän, mina herrar, tager det vägen, om vi, som vi gjort under de sista tio åren måste låna 25 å 30 miljoner kronor årligen? Jag tror, att vi, så som en liten nation, böra tänka på den saken. Och herrarne få icke förundra sig öfver att jag som en enkel landtman verkligen mycket har tänkt på huru det skall gå med våra finanser, ifall vi fortsätta på denna väg.

När jag emellertid här står inför frågan, om jag bör biträda och rösta för detta förslag eller rösta för afslag, så har jag verkligen varit mycket tveksam härutinnan. För min del må jag dock säga, att förhållandena torde nog vara sådana, att man för närvarande bör bifalla den kungl. propositionen, och jag tviflar icke ett ögonblick på att Riksdagen också skall göra detta. Men jag har velat uttala dessa tankar och reflexioner, och jag tror, att denna uppgörelse kommer att lägga sig hindrande i vägen för vår handelsfrihet, både när det gäller vår inre lagstiftning om rusdryckerna samt då det gäller våra affärsförbindelser med utlandet. Hvad som också bidragit till att göra mig tveksam, så att jag lutar till att öfvergå till den kungl. propositionen, är att för våra affärsmän betyder ju ett godt förhållande till våra utländska makter ofantligt mycket. Och om förhållandet mellan oss och utländska nationer skulle grumlas, så kan detta medföra, att vår export af sådana artiklar, som vi kunna afyttra, lider betydligt afbräck, och detta skulle kunna ske, om vi afslå det föreliggande förslaget. Det är dessa omständigheter som gjort, att jag åtminstone icke vill motsätta mig förslaget, men jag har velat uttala dessa betänkligheter. Jag har för öfrigt intet yrkande att göra.

Herr Lindhagen: Jag anser, att ur principiellt nykterhetsvänlig synpunkt måste denna proposition vara, såsom också herr finansministern för egen del medgaf, föga tilltalande, och jag kan också förstå, att man ur principiell synpunkt finner det vara föga tilltalande att på detta sätt vara underkastad utländska påtryckningar eller påtryckningar från utlandets kapitalister, som man kallar det. Men dessa principiella synpunkter kunna icke i sin renhet här göra sig gällande, utan man nödgas taga någon hänsyn också till de faktiska förhållandena.

Då får jag för min del medgifva, att här har ju, som herr finansministern påvisat, nykterhetsintresset fått ett vederlag. Men därtill bör ytterligare betonas, att detta nykterhetsintresse får ett annat vida betydelsefullare vederlag, nämligen i ökad tillgång på penningar och på billigare penningar, hvilka ej kunna med bästa vilja nu åvägbringas på annat sätt. Ett af de förnämsta villkoren för att främja nykterheten är att anskaffa sunda och billiga bostäder. Det är en stor lifsfråga för vårt land i närvarande stund och i synnerhet för storstäderna; utan dessa sunda bostäder blir det

icke någon nykterhet. Jag har som ordförande i Stockholms stads landtegendomsnämnd erfarenhet af, hvilka svårigheter det i brist på kredit har med sig att på området för stadens landtegendomar skaffa sådana billiga bostäder. För närvarande föreliggande förslag om bildandet af en tomträttskassa, hvars lånemedel måste anskaffas genom utländskt kapital, mot af Stockholms stad garanterad säkerhet. För att kassan skall väl fullgöra sin uppgift är det af vikt, att vi få låna utomlands och få billiga lån.

*Angående
tullen å vin
(Forts.)*

Detta är endast ett exempel. Jag begärde emellertid ordet närmast för att antyda, att den synpunkt, man här sökt göra gällande — det farliga och förödmjukande i att vara beroende af utlandets kapital — enligt min uppfattning icke bör tillmätas någon större betydelse i förevarande fall. Ty, som redan är anmärkt, vi äro beroende af utländskt kapital, vare sig vi antaga denna traktat eller icke. Det är, synes mig, icke möjligt att därutinnan kunna påvisa någon afsevärd skillnad. Men framför allt vill jag framhålla, att, hvad man än må säga om det utländska kapitalet, det icke är detta utländska kapital, som ytterst öfvar tryck på oss nu, utan det är i stället vinindustrikrisen i Frankrike. Som de af herrarne, hvilka följt med den senare tidens händelser, sett, är det de små vinodlarna i Frankrike, proletariserade franska småbönder, med en liten tappa att odla, hvilkas utkomstmöjligheter blifvit dem undandragna genom de ekonomiska förhållandenas makt. Vi ha sett, huru hela departement under trycket af denna kris velat göra rent af uppror mot staten och lagarne. Då kunna vi förstå, af hvilken stor vikt det måste ha varit för den franska regeringen att söka förskaffa dessa små vinodlare allehanda lättnader, och eventuellt äfven bereda dem möjlighet att öfvergå till ett annat brukningssätt för den händelse vin icke skulle löna sig att odla. Det är — jag upprepar det — dessa småbönder, som gjort påtryckningar på den franska regeringen, och regeringen har sedan i sin ordning gifvit föreskrifter för kapitalisterna. Om man ser saken ur dessa synpunkter, tror jag icke, att den kungl. propositionen skall synas så osympatisk.

Herr Lindgren i Skog: Det synes mig som skulle den här frågan framkommit i ett ganska olägligt ögonblick. De utländska vinerna ha alltid af såväl tullifrare som frihandelsvänner ansetts som mycket lämpliga skatteobjekt af det skälet, att de icke äro någon nödvändighetsvara eller lifsförnödenhetsartikel. Att då nu nedsätta tullen på dessa viner, då vi, såsom vi inhämta i statsverkspropositionen, stå inför statsbrist, synes oss helt enkelt inkonsekvent. Det måste kännas förödmjukande för svenska nationen att mot sin vilja och på grund af framställningar från en främmande nation, som gjorts i egoistiskt handelsintresse, ändra vår lagstiftning så, att vi rubba jämvikten i vår tullstadga och på sam-

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

ma gång motarbeta vår egen nykterhetsverksamhet. Om tullnedsättningen gällt en förnödenhetsvara, skulle sannolikt förslaget mottagits med tillfredsställelse i landet; men att nu enbart nedsätta vintullen måste nödvändigt verka nedstämmande på den allmänna meningen i landet, för att icke säga väcka förtrytelse. Riksdagen har under de senaste årtiondena tullbeskattat den arbetande befolkningens alla lefnadsförnödenheter och fördyrat lefnadsomkostnaderna, och som en följd däraf har Riksdagen jämväl måst reglera och höja tjänstemännens löner, och detta med rätta. Men fråga vi, hvad ersättning har den produktivt arbetande befolkningen fått för sina ökade lefnadsomkostnader, så gifves intet annat svar än att den fått utsträckt värnplikt. Och fordrar den något mera, så tillsändes den militärpatruller på pansarfartyg. Så tror regeringen, att alla klassbehof därmed tillgodosetts, men jag tillåter mig betvifva, att magens kraf kunna tillfredsställas med militärpatruller, pansarskepp eller Åkarpsslagar.

Det klagas i våra dagar öfver oron på arbetsmarknaden, och det af stora skäl. Det klagas jämväl öfver att socialdemokraterna utså missnöje bland arbetarskarorna, och detta är nog en sanning. Men om bevillningsutskottets nu föreliggande hemställda bifalles, så kommer det att väcka mera missnöje i ett slag hos den arbetande befolkningen än hvad socialdemokraterna kunna åstadkomma under årtal.

Det är sagdt och omsagdt från högerhåll, att den här frågan icke är någon vanlig tullagstiftningsfråga, utan att den är en stor politisk finansiell fråga. Jag vill icke söka motsäga den saken, men i detta sammanhang ber jag att få återgifva ett uttalande af numera affidne vice talmannen A. P. Danielson, hvilken yttrade vid 1895 års riksdag: »Vi bönder böra icke inlåta oss på storpolitik, ty då bli vi lurade».

Vid den febrila agitationen, med hvilken den här frågan har bearbetats, vill det synas som om dess egen inneboende betydelse icke skulle utgöra tyngdpunkten, utan den skall genom agitation puffas och trumfas fram. Det kan kanske vara hälsosamt, att vi från utlandet få veta, i hvilken finansiell ställning vi stå. Det manar till sparsamhet med statens medel. Det minner om ordspråket, som säger, att man bör rätta munnen efter matsäcken. Det pekar hän på att vi icke böra fortsätta på lånemarknaden och att vi icke böra använda våra tillgångar till improduktiva ändamål, hvarigenom vår nationella ekonomiska självständighet försvagas.

Jag tror äfven, att ingen i den folkvalda kammaren — hur han än röstar — med lugn och tillfredsställelse kan rösta för bifall i denna fråga, så länge som hela den arbetande klassens alla lefnadsförnödenheter äro så högt tullbeskattade som nu är fallet. Af dessa anledningar, herr talman, skall jag be att få förena mig

med dem, som yrkat afslag på bevillningsutskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Herr Kjellberg: Herr talman! Jag skulle för min del kunna nöja mig med att instämma med herr Lindhagen, men jag har gärna önskat säga några få ord om min ställning till denna fråga, på den grund att jag ganska lifligt deltagit i nykterhetssträfvandena. Jag har lärt mig på detta område, att upplysning där som annorstädes är högligen nödvändig icke blott för att rädda folk från dryckenskapen, utan också därför att vi själva, som arbeta i nykterhetens intresse, måtte lära oss, hur vi skola få våra sträfvanden effektiva. En verklig upplysning skall i främsta rummet lära oss att inse, att orsakslagen har sin tillämpning icke blott på naturföreteelserna, utan också på de sociala företeelserna, inom hvilket område nykterhetsfrågan ju ligger.

När man på detta — jag vågar säga naturvetenskapliga — sätt betraktar de sociala frågorna och icke minst den föreliggande, så måste man erkänna, att här gäller det att icke låta sig skrämmas af orden alkohol eller sprit eller att, så fort talet rör sig på det området, säga nej till allt, därför att man fruktar för att alla murar, som hittills uppbyggts i nykterhetens intresse, då skola ramla.

Det ser på vissa håll ut som om man trodde, att om man bifölle Kungl. Maj:ts proposition, skulle landet prisgifvas ytterligare till dryckenskapen. Detta fruktar man. Man måste skaffa upplysning på detta område och försöka att med hufvudet kallt och med hjärtat alltjämt varmt för nykterhetsarbetet se på orsakssammanhanget mellan den föreslagna tullnedsättningen och alkoholkonsumtionen. Det är, med den erfarenhet jag har om hela alkoholspörsmålet, min bestämda uppfattning, att den nu föreliggande frågans betydelse från nykterhetssynpunkt är försvinnande liten. Och då detta å ena sidan synes vara förhållandet, och å andra sidan dess betydelse för vårt lands ekonomi är oerhörd, skall jag, herr talman, anhålla om bifall till bevillningsutskottets hemställan och Kungl. Maj:ts proposition.

Med herr Kjellberg förenade sig herrar *Pettersson* i Södertälje, *Fornander*, *Jansson* i Kalmar, *Söderbergh* i Karlshamn och *Kobb*.

Herr Wavrinsky: Herr talman! Jag delar den föregående talarens uppfattning därom, att denna fråga af nykterhetsvännerna gifvits allt för stora dimensioner. Jag skall icke upprepa skälen hvarken för eller emot. Jag har begärt ordet för att påpeka en detalj, som jag gärna velat yttra några ord om, och som icke här förut förts fram.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet förklarade,

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

att han gärna skulle ha sett, att för de finansiella förmåner, som vi måst betinga oss, lämnats något vederlag af sådan art, att det kunde hafva kommit de mindre bärkraftiga till godo. Men han ville erinra, att vi icke vore i den ställningen, att vi fullt kunde bestämma i denna fråga.

Jag ber emellertid att, till den verkan det hafva kan, till hans excellens utrikesministern få rikta den vädjan, att, om ytterligare förhandlingar af denna art skulle på grund af nykterhetsrörelsens utveckling i Sverige uppstå, hans excellens ville erinra sig, att södra Frankrike har produkter, som kunna afsättas äfven till de mindre bärkraftiga här i landet, och att det skulle vara nyttigt och angenämt för vårt land och folk, om det erbjödes en betydlig tullnedsättning för sådana varor. Jag syftar på drufvor och sydfruktar i allmänhet. Ett önskemål, som allt mera träder fram, är att lättnader i tullhänseende kunde ernås för dessa produkter. Jag kan naturligtvis icke bedöma, i hvad mån detta kunde tilltala de franska exportörerna, och i all synnerhet torde detta önskemål icke i frågans nuvarande läge kunna vinna beaktande. Men jag ber att få rikta hans excellens utrikesministerns uppmärksamhet på detta önskemål, som kännes mycket varmt inom stora delar af den befolkning, som ifrar för naturenligt lefnadssätt och sunda lefnadsvanor. Det skulle komma både de mindre bärkraftiga och de bärkraftiga till godo, om dessa varor kunde säljas till betydlig lägre pris än nu sker.

Det är endast med denna vädjan till hans excellens utrikesministern rörande en angelägenhet, som är allmänt omfattad bland nykterhetsvännerna, som jag velat uttala, att den nu föreliggande frågan såsom nykterhetsfråga har fått alldeles för stora dimensioner.

Herr Berg i Göteborg: Jag vill icke knipa några bravorop genom att förklara att jag skall fatta mig kort, men jag kan icke tåga, då nu doktor Kjellberg inlagt sin läkareauktoritet i denna diskussion. Han upprepade det af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet förut framförda talet, att det i fråga om dessa franska viner icke kunde blifva tal om rusdrycksmissbruk. Det är naturligtvis ett sådant betraktelsesätt, som har kommit det franska folket att på sätt som skett pressa oss genom sin regering.

Inom parentes vill jag nämna det inom riksdagskretsar allbekanta sakförhållandet, att en af de franska underhandlare, som haft med detta ärende att göra — jag vill minnas att det var finansministern — är en fransk vinodlare; och det är de franska vinodlarnes intressen, som han med stor framgång drifvit gent emot våra svenska underhandlare. Herr Lindhagen har påstått, att det endast var utarmade småbönder i vindistriktet, som åstad-

kommit det upplopp, som för en tid sedan förekom i Sydfrankrike. Jag tror nog, att denna uppgift tål beriktigande. Denna rörelse sattes ej i scen endast af utarmade småbrukare, utan jag är fullt förvissad om att äfven de stora vinodiarne därnere, som ju icke äro få, inlade sitt ord i striden, och att det var deras ord som betydde mest.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Herr finansministerns tal om att det härvidlag icke kan blifva någon fråga om missbruk af sprithaltiga drycker, håller enligt nykterhetsfolkets tanke icke streck; och jag tycker, att det borde vara uppenbart särskildt för en läkare, att drycker, som hålla ända upp till 14 procent alkohol, icke kunna vara ofarliga drycker.

Herr finansministern och äfven vice ordföranden i bevillningsutskottet yttrade, att det, man genom öfverenskommelsen förlorade, skulle inskränka sig till de 300,000 kronorna i mistad tullinkomst. Jag vill alldeles bestämdt bestrida, att så är förhållandet; och såsom stöd härför vill jag påpeka, att det inom vårt land på senare tiden har uppblomstrat en ganska betydande industri, som i viss mån kommer att fördärfvas därigenom att dessa viner bli prisbilligare. Vi må tänka på de alkoholfria dryckerna rosenhäger och pomril, äfvensom på alla sådana safter och andra drycker, som kunna tillverkas af våra skogsbär. Nu skratta naturligtvis de herrar, som dricka vin, åt detta mitt påstående. De tycka naturligtvis, att dessa drycker, pomril och rosenhäger och hvad de nu heta, äro »bara blask». Men vi nykterister hafva en annan upplattning; och jag tror, att ingen kan förneka, att dessa drycker hafva en ganska stor betydelse för nykterhetens främjande.

Här har äfven sagts, att de, som bära ansvar i denna sak, icke uttala sig så, som jag här har gjort. Jag är fullkomligt medveten om mitt ansvar; men jag tror, såsom jag tror, såsom jag förut framhållit, att den ekonomiska vådan af att icke taga denna Kungl. Maj:ts proposition har uppblåsts till alltför stora dimensioner. Det torde nog icke vara omöjligt att få låna i utlandet, äfven om den franska guldflo den för någon tid stänges för oss. Jag tycker för resten, och det har jag hört uttalas från många håll, att vi alldeles för mycket anlita den utländska krediten. Vi hafva på omkring 10 års tid lånat ungefär $\frac{1}{4}$ miljard kronor. Jag tycker nästan, att detta borde göra oss litet betänksamma; och fastän det låter absurdt, skulle man nästan kunna tycka, att det borde inverka litet hämmande på det s. k. lånebehovet, om de billiga franska pengarna icke blefve oss så lätt tillgängliga.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Herr talman, mina herrar! Det är närmast med anledning af den siste ärade talarens yttrande, som jag ber att få säga några få ord. Då den ärade talaren antydde, att Frankrikes finansminister skulle vara en stor vinodlare, och likaledes antydde, att han skulle utöfvat

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

en pression på svenska regeringen, så ber jag att få nämna, att jag mycket väl känner den franske finansministern, men att jag icke har mig bekant att han är någon vinodlare. Samtidigt kan jag säga, att det icke är finansministern, utan handelsministern, som fört dessa underhandlingar.

Den ärade talaren sade, att han vore fullt medveten om sitt ansvar; jag undrar dock, om han var riktigt medveten om sitt ansvar såsom riksdagsman, då han från denna talarestol gjorde antydningar om att främmande statsmän skulle låta sig ledas af egoistiska intressen vid ledningen af sitt lands politik.

Herr Byström: Herr talman! Det är förnämligast med anledning af ett yttrande af en af mina kamrater på stockholmsbänken, som jag nu ber att få säga några ord. Han talade, så vidt jag fattade honom rätt, om att det skulle bero på bristande upplysning, att många nykterhetsvänner ej kunde gå med på det i detta betänkande framställda förslaget.

Det vill synas af Kungl. Maj:ts proposition, som om regeringen ej skulle med något nöje föreslå nedsättning i vintullen. Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har nyss försäkrat eller åtminstone antydt, att han själf ej ansett det synnerligen angenämt att frambara och tala för denna tullfråga, ehuru finansiella synpunkter och förhållanden gjorde det nödvändigt.

Bevillningsutskottet talar på samma sätt. På sid. 18 i betänkandet heter det sålunda bland annat: »Utskottet finner den föreslagna nedsättningen af tullarna å vin i och för sig föga önskvärd. Dels är ifrågavarande artikel obestridligen en öfverflödsvara och kan såsom sådan godt tåla nu bestämda tullar, och dels måste det onekligen vara mindre tilltalande särskildt för dem, som mera verksamt deltaga uti nykterhetsarbetet, att vara med om en åtgärd, som åtminstone i någon mån underlättar åtkomsten af vissa alkoholhaltiga drycker.»

Bevillningsutskottets vice ordförande har också, om jag hörde honom rätt, gifvit erkännande åt att nykterhetsvännerna kunna hafva betänkligheter speciellt emot vintullens sänkning. Det är sålunda ej blott de, »som mera verksamt deltaga uti nykterhetsarbetet», som känna det motbjudande att rösta för denna tullnedsättning, utan flera andre synas känna det på samma sätt. Att under sådana omständigheter framhålla, såsom en ärad kamrat på stockholmsbänken syntes göra, att det skulle bero på bristande upplysning bland nykterhetsvännerna, om de i allmänhet ej känna sig öfvertygade om att de böra rösta för det nu ifrågavarande förslaget, förefaller mig knappast välbetänkt af en nykterhetsvän; och jag har velat däremot inlägga en liten gensaga.

Jag kan förstå de nykterhetsvänner, som, inför alla på frågan inverkan omständigheter, hysa betänkligheter mot densamma,

och som kanske vid dess afgörande under sigillet lägga en lapp, på hvilken står skrifvet: »härtill är jag nödd och tvungen»; men jag kan knappast förstå, att den, som så mycket som den ärade bänkkamraten arbetat för nykterheten, kan så frimodigt, som han tyckes göra det, anse, att det beror på bristande upplysning, att en stor del nykterhetsvänner finna det motbjudande att rösta för vintullens sänkning.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Herr Eriksson i Grängesberg: Herr talman, mina herrar! Må det tillåtas mig att äfven få yttra ett par ord i denna fråga. Såsom kamrarnas ledamöter torde hafva sig bekant, är jag nykterhetsman; men då jag så är och i denna fråga har en afvikande mening, har jag icke kunnat underlåta att här äfven gifva den till känna.

Jag är lifligt medveten om att denna fråga är motbjudande ur många synpunkter. Till en början föreföll det också mig, som om man icke skulle kunna skänka den sitt bifall. Men såsom nykterhetsfråga kan jag icke se den i så stort perspektiv, som flera talare här hafva gjort, och som de flesta nykterhetsvänner i vårt land göra. Jag kan nämligen icke finna, att vi binda vår handlingsfrihet för framtiden på ett sådant sätt, som här gjorts gällande; och icke heller kan jag inse, att konsumtionen af vin kommer att genom ett bifall till det föreliggande förslaget ökas i oroväckande grad. Men när jag är beredd att gifva förslaget min röst, så gör jag detta icke af nykterhetsskäl, utan af samhällsekonomiska. Jag anser, att vi i vårt land ovillkorligen måste skaffa oss mera rörelsekapital, måste ställa så till, att våra kommuner få bättre möjlighet att låna penningar, med ett ord, att man i allmänhet får mera kapital inom landet; och gent emot dessa synpunkter synas mig nykterhetssynpunkterna i detta fall vara af underordnad betydelse.

Det har sagts här af en hel del talare, däribland två af mina länskamrater, att vi böra inrikta hela vår politik på att få ett sparsamt folk, och att vi böra spara i stället för att låna. I detta instämmer jag på det lifligaste, men jag tror icke, att om en fattig man är utan pengar och arbete, han säger: »jag skall spara, så att jag får pengar», utan han går nog och pantsätter sin rock för att få penningar, och först därefter börjar han spara.

Då vi nu befinna oss i en kris och icke kunna skaffa penningar inom landet, så få vi väl se till, att vi kunna skaffa oss penningar utomlands; och till den ändan få vi nog finna oss i att uppgifva några af de hänsyn, som vi kanske annars skulle hålla på. Vi böra därjämte för framtiden inrikta vår politik och vår hushållning så, att lån må kunna undvikas. För min del lofvar jag såsom riksdagsman, och de af oss socialdemokrater, som rösta för detta förslag, lofva, att nog skola vi göra vårt bästa för att få en sparsammare statshushållning här i landet, och när det gäller

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

hindra jobbare från att skära breda remmar ur folkets rygg, då skola vi icke svika.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Häruti instämde herrar *Wallin* och *Åberg*.

Herr Persson i Stallerhult: Jag har läst dessa handlingar, så godt jag har förstått, och sökt skapa mig ett omdöme om desamma; och jag får säga det, att då jag läser utskottets eget yttrande, jag för min del icke kan finna annat än att utskottet anfört de allra starkaste skäl för afslag å den kungl. propositionen. När utskottet motiverar ett bifall till ett framställt förslag på ett sådant sätt, som utskottet här gjort, så är det naturligt, att man måste följa den öfvertygelse man förut har, när man får så godt stöd, åt hvilket håll man än vill vända sig. Då nu jag, redan innan jag läste utskottets uttalande, hade den öfvertygelsen, att detta förslag icke borde bifallas, så var det naturligtvis med stor tillfredsställelse som jag tog del af utskottets utlåtande.

Nu talas här om hvilken vinst svenska statsverket skulle erhålla däriigenom, att man antager detta förslag, i det att man däriigenom skulle kunna hindra de franska handelsresandena att upptaga beställningar här i landet på alkoholhaltiga drycker, så att de i detta afseende skulle blifva underkastade alldeles samma inskränkingar, som äro ålagda svenska medborgare. Men trots det uttalande, som här gjorts från statsrådsbänken, så förefaller det mig i alla fall, som om man knappast skulle kunna vara tillfredsställd med den ändring af art. 17 i franska handelstraktaten, som sålunda skulle komma till stånd. Vi veta ju, att i nykterhetsfrågor ställer det sig alltid så, att nykterhetsvännerna göra allt hvad de kunna för att hindra åtkomsten af alkoholhaltiga drycker. Nykterhetsvännerna hafva ju redan kommit ganska långt i det afseendet; men man kan knappast antaga, att de för någon längre framtid skola förblifva tillfredsställda med de föreskrifter, som för närvarande gälla. Tvärtom är det all sannolikhet för att det framdeles kommer att bli ännu flera restriktiva åtgärder; och då frågar man sig: Därest nu flera restriktiva åtgärder framdeles komma att beslutas af Riksdagen, måste då de franska handelsresandena underkasta sig dessa? Ja, det är möjligt, att härtill kan svaras: »Det få de göra», men jag tviflar på, att de äro skyldiga att göra detta annat än efter sitt eget fria val.

Det heter i öfverenskommelsens andra artikel:

»Franska handelsresande, som färdas inom Sverige för franska handelshus, skola med de inskränkingar, som äro ålagda landets egna undersåtar, där äga att göra uppköp för sin industris behof

och upptaga beställningar med eller utan prof, men icke till för-
säljning kringföra varor.»

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Det står alltså: »Skola med de inskränkningar, som äro ålagda
landets egna undersåtar, etc.» Detta är dagtecknad den 2 decem-
ber 1908, och det är naturligt, att vid denna uppgörelse inga an-
dra bestämmelser kunde komma i fråga än de, som då gällde.
Komma nu framdeles andra bestämmelser, som gå längre i restriktiv
riktning, för svenska undersåtar, är det väl icke möjligt, att
fransmännen kunna åläggas att rätta sig efter dessa annat än efter
förnyade underhandlingar. Då kommer det väl att sättas upp
andra villkor, såsom t. ex. i afseende å vintullen. Efter mitt sätt
att se, så menar jag, att vi icke kunna tänka på att utan vidare
få fransmännen att här gå oss i spåren.

Det finns också en annan sida af saken. Här har sagts, att
man ej skall sammanblanda olika saker. Ja, men hvilket utskotts-
betänkande har mera sammanblandat två olika saker än det här
föreliggande? Det är nämligen alldeles uppenbart, att man i detta
förslag har sammanblandat två skilda frågor. När man här un-
der tullstridens dagar ställde de olika åsikterna mot hvarandra, an-
fördes tre grunder för tullars åsättande. Tullar åsattes för det
första, för att landet skulle få inkomster; för det andra sattes tull
på sådana industrialster, som voro föremål för svensk produktion,
för att skydda det svenska arbetet; och för det tredje sattes tull
på sådana lyxartiklar, som svenskarna ej tillverkade, men som ändå
användes i landet, detta på det att de bättre lottade samhällsklas-
serna, som hade råd att bestå sig med sådana saker, äfven skulle
på det sättet få betala sin tribut för varor, som icke äro så nöd-
vändiga.

Den sist anförda grunden är ju alldeles riktig, och jag kan
för min del icke se annat än att det är en god sak, att den följes.
Hur ställer man sig nu härtill? Jo, nu skall man fatta ett beslut,
som gör åtkomsten lättare och sänker priset på en vara, som icke
tillverkas här i landet, men konsumeras af de bättre lottade sam-
hällsklasserna, och ett beslut, som minskar statsverkets inkomst med
efter beräkning 300,000 kronor årligen, detta vid samma riksdag,
där man för att skaffa penningar för statens behof måste ålägga
en svensk industri, nämligen tillverkningen af öl, en ytterligare
skatt. För att få budgeten att gå ihop skall man då minska på
den inkomst man har af tull på en del viner. Mig förefaller detta
sätt att gå till väga icke riktigt hälsosamt.

Jag erinrar mig från mina första riksdagar, då troligen samma
handelsstraktat gällde, hurusom då från statsrådsbänken, då man
talade om dessa högre och lägre tullar på viner, uttalades, att man
hoppades den tid ej vara långt aflägsen, då hvarje arbetare kunde
på sitt bord ha en flaska utländskt vin. Nu är det möjligt, att
genom ett bifall till detta Kungl. Maj:ts förslag denna tid snart

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

kunde vara inne. Men huruvida detta vore hälsosamt för svenska folket, det har åtminstone jag stora tvifvel om.

Så kommer man till den stora frågan, lånefrågan. Svenskar-
na skola uppträda på den franska lånemarknaden för att med
billiga räntor få lånebehovet fylldt. Ja, om detta gällde de skul-
der svenskarne hitintills häfta i till utlandet, skulle jag icke säga
så mycket därom. Men dessa fördelar skola gälla de lån, som
man står i begrepp att hädanefter upptaga. Då gäller det väl för
staten såväl som för den enskilde, att lättheten att åtkomma pen-
ningar icke alltid är så hälsosam, och att mången utgift inbespa-
ras, om man icke har så lätt att åtkomma penningar.

Lättheten att erhålla lån skulle väl också verkligen blifva
mycket stor, eftersom en nykterhetstalare påstod, att den är oer-
hördt stor. Och det är klart, skall denna lätthet att erhålla lån i
utlandet bli oerhördt stor i förhållande till den minskade inkomsten
af tull å utländska viner, då måste man väl låna oerhördt mycket.
Men jag undrar, om denne talare har sådana politiska principer,
att han önskar att vi skola låna oerhördt mycket. När man skall
låna, skall man väl se på villkoren. Hvilka äro de här? Jo, lån-
gifvaren säger: »Ni får visst låna af oss, men låt oss sälja viner
till er på ett fördelaktigt sätt.» Tänk om en enskild långifvare
säger åt mig, då jag vill låna penningar: »Ja, bara du dricker bra
af mitt öl, skall du få låna penningar.» Hvad skulle folk säga
om det; det blefve nog ingen god dom.

Jag har icke kunnat öfvertygas om det nyttiga i ett bifall till
detta förslag.

Herrar *Bengtsson* i Häradsköp, *Danielsson*, *Olofsson* och *Sjöberg*
instämde häruti.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena *Trolle*:
Jag har, mina herrar, begärt ordet endast för att skingra en mis-
uppfattning, och en farlig missuppfattning, som lätt kunde vinna
insteg här i kammaren efter herr *Carl Perssons* i *Stallerhult* ytt-
rande. Det gäller franska handelsresandes skyldighet att under-
kasta sig de inskränkingar, som äro ålagda landets egna under-
såtar. Herr *Persson* trodde, att detta perfektum hade någon be-
tydelse, d. v. s., att sådana inskränkingar, som framdeles kunde
åläggas svenska handelsresande, icke skulle tillämpas på franska
handelsresande. Mot den uppfattningen ber jag att på det bestäm-
daste få inlägga en gensaga. Man har två slags behandling af
främmande makter i tullpolitiskt hänseende, mest gynnad nations
behandling och nationell behandling. Den sista är det, som det
här är fråga om; enligt denna inrymmer man det främmande
landet rätt att vid hvarje särskild tid behandlas på samma sätt
som landets egna undersåtar. Detta är alltså formeln för den s. k.

nationella behandlingen, d. v. s. de inskränkningar, som svenska handelsresande äro till en hvar tid underkastade, dem äro äfven franska handelsresande till en hvar tid underkastade.

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Friherre Hermelin: Herr talman! Efter den grundliga behandling, som frågan undergått, skall jag endast be att få anföra några få ord. Jag gör det af en särskild anledning. Det har nämligen här upplästs en resolution från ett möte i går af Sveriges nykterhetssällskaps representantsskap, i hvilken församling äfven jag har säte och stämma, ehuru väl jag i går blef förhindrad närvara. För att upphäfva hvarje missförstånd ber jag att få tillkännagifva, att jag icke har någon del i den resolution, som där i går fattades, och som i dag här upplästs. Vidare ber jag att få tillkännagifva, att jag med hänsyn till de skäl, som föreligga för och mot denna fråga, omöjligen kan komma till något annat resultat inför mig själf än att de allra tyngst vägande skälen tala till förmån för ett bifall till utskottets förslag.

Jag kommer därför, herr talman att afgifva min röst för utskottets förslag.

Herr Leksell: Herr talman! Jag skall be att till protokollet få antecknadt, att jag kommer att rösta för afslag, och jag tror mig därigenom göra det alla bästa i denna sak.

Med herr Leksell förenade sig herr *Svensson* i Nyköping.

Herr Karlsson i Göteborg: Herr talman! Jag skall endast be att få säga någre ord med anledning af herr Perssons i Stallerhult klander mot utskottets betänkande. Det förefaller mig dock, som om herr Persson med sin betydande intelligens borde kunna förstå, att utskottet här velat betona precis detsamma, som många talare här i kammaren i dag framhållit, nämligen att saken har både sina fördelar och sina nackdelar. Det händer ju, att utskottsbetänkanden förekomma där man söker dölja nackdelarna. Vi ha inom utskottet velat säga ifrån, att det finns nackdelar, men att vi anse fördelarna vara öfvervägande.

Då jag har ordet, skulle jag vidare vilja ytterligare bemöta sagde talare på västgötabänken. Han erinrade om de gamla tullstriderna och om de synpunkter, som då i allmänhet gjorde sig gällande, särskildt i det afseende, att man var tämligen ense om att lägga tullar å lyxvaror. Ja, herr Persson, det äro vi fortfarande ense om. Här är endast fråga om, huruvida man för ett speciellt fall och för att vinna en fördel på annat håll skall låta pruta med sig på detta område. Denna fråga förefaller mig verkligen vara af den betydelse, att man borde kunna fordra, att de representanter, som yttra sig om den, yttra sig med mera allvar

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

än det föreföll mig, att herr Persson i Stallerhult gjorde. Han sade bland annat, att om det gällde lån, som man redan upptagit, så kunde han förstå fördelarna, men om det gäller lån för framtiden, då vet han icke, hvarför man skall gifva med sig. Om man känner till landets förhållanden något, borde man vara på det klara med att vi behöfva låna äfven för framtiden; och att det då är af betydelse att få dessa lån så billiga som möjligt, tror jag vara klart. Nu lät herr Persson framskymta, att om man finge lätt att låna penningar, skulle man låna lättsinnigt. Men det förstår nog herr Persson, att räntor blir det i alla fall att betala, och att man ej får låna för intet. Under alla förhållanden har ett lån med sig dryga kostnader. Icke kan man på allvar söka inbilla Riksdagens ledamöter, att den omständigheten, att man får låna billigt, skulle förleda dem till större utgifter; åtminstone kan icke jag förstå det resonemanget.

Herr Persson yttrade äfven, att det skulle vara någon, som sagt, att lättheten att erhålla penningar skulle vara oerhörd. Såvida jag hörde rätt, sade den nykterhetsman, som yttrade sig, att det är af oerhörd betydelse att åtkomma penningar billigt. Det var alltså icke lättheten att få penningar som var stor, utan betydelsen att få penningar billigt som var så oerhördt stor, om jag icke missuppfattade den talaren.

Sedan jag förut intog denna plats, har här talats åtskilligt om de petitioner, som till olika riksdagsmän framburits. Ja, mina herrar, en talare yttrade sig nyss om behovet af upplysning och jag skulle vilja säga, att nog kan man och bör man ställa större kraf på riksdagsmännen än på dessa petitionärer. Vi ha fått upplysningar under hand, som borde satt oss i tillfälle att sätta oss in i saken, men sådana upplysningar ha icke petitionärerna fått. Därför är det vår plikt att bringa upplysning öfver landet, hur saken egentligen ligger såväl i denna som i andra frågor och icke bara rätta oss efter petitioner.

Jag ber, herr talman, att fortfarande få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lundell: Genom att antaga det föreliggande förslaget skulle vi vinna två saker: billigare pengar och billigare vin. Följden däraf blir den, att vi skola låna mycket pengar och dricka mycket vin. Att något nationellt välstånd därmed kan åstadkommas, vågar jag betvifla.

Jag begärde ordet närmast med anledning af ett yttrande af herr Eriksson i Grängesberg, att socialisterna skulle söka åstadkomma kapitalbildning. Detta stämmer dock illa med den socialistiska åskådningen, ty den håller ju före, att det öfver hufvud icke skall finnas något kapital. Enligt socialisternas åsikt är det rent af en dödssynd af den fattige, om han sparar något. Då är

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

det väl de rike, som skola spara. Men icke uppmuntrar man den till att spara, om man säger: »Spara Ni, så komma vi och knipa alltsammans». Det skulle vara mycket intressant att veta, hur socialisterna med dessa åsikter skulle komma att befordra kapitalbildningen. Bland fransmännen, som ha så godt om pengar att låna ut, är det icke blott de rika, som spara, utan äfven de fattiga. Med den erfarenhet jag har skulle jag vilja påstå, att det nog går an att spara för både dem, som ha mer, och dem, som ha mindre, om de blott lägga an därpå. Jag tror, att det är den vägen som vi skola gå, om vi icke skola behöfva låna pengar af utlänningarne.

Herr Persson i Tallberg: Med anledning af hvad herr K. G. Karlsson senast yttrade, ber jag att få säga, att jag icke fått en enda petition i denna fråga, och att min uppfattning sålunda icke är grundad på innehållet i någon petition. Jag vill också säga, att min uppfattning ej kan grundas på hvad herr Karlsson i denna fråga anfört. Han har icke lyckats bringa mig på andra tankar än dem jag fått genom läsningen af de föreliggande handlingarna.

Herr Eriksson i Grängesberg började sitt anförande med att tillkännagifva, att han är en varm och ifrig nykterhetsvän. Ja, det är väl ingen här, som tviflar på den saken, men nog behöfs det att man lämnar den upplysningen, då man håller ett sådant anförande, som han, det får jag verkligen säga. Herr Eriksson sade vidare, att det kunde hända, att innan man började spara man nödgades pantsätta sin rock. Det kan hända, att han har rätt däri, men jag vill erinra herr Eriksson, att vi skola icke pantsätta våra åsikter åtminstone, utan äro vi nykterhetsvänner, så skola vi också vara det.

Vi äro nu inne på en storpolitisk fråga, och det kan hända, att jag såsom bonde och bonderepresentant icke borde yttra mig i densamma. Jag erinrar mig lifligt, hvad en mycket framstående för detta ledamot af denna kammare en gång yttrade. Han sade: »Då vi bönder befatta oss med storpolitik, bli vi lurade». Men, mina herrar, jag har kommit under fund med, att om vi icke befatta oss med storpolitik, bli vi lurade.

Jag ber i detta sammanhang att få konstatera den väsentliga skillnad, som förefinnes mellan bevillningsutskottets utlåtande och den kungliga propositionen. Jag tror, att om vi nykterhetsvänner hade varit i tillfälle att göra oss litet mera hörda, innan regeringen gått så långt med denna fråga som den gjort, så hade kanske också den kungliga propositionen fått en något annan formulering. Utskottets utlåtande är, såsom herr Carl Persson mycket riktigt anmärkte, en förträfflig motivering för afslag å Kungl. Maj:ts förvarande framställning, såvidt jag kan läsa innantill. Vi nykter-

Angående
tullen å vin.
(Forts.)

hetsvänner skulle sålunda ha gjort oss påmintal litet mer förut, så hade frågan nu kanske stått i ett för oss mera gynnsamt läge.

Nu är det sant, att vi behöfva låna pengar och att Frankrike är den stat, som har de billigaste pengarne att erbjuda. Men jag undrar, om icke regeringen ger mig rätt däri, att fransmännen äro lika angelägna att låna ut som vi att låna. Jag tror, att man kan säga detta, ty det har visat sig, att de lån, som äro upplagda i andra länder, dragit sig till Frankrike och att våra obligationer till stor del finnas där nu, ehuru lånen äro upptagna på annat håll, för så vidt de referat äro riktiga, som vi fått höra af en på detta område mycket sakkunnig man. Visserligen har man sökt trösta oss nykterhetsvänner med att ett bifall till det föreliggande förslaget icke skall ha några konsekvenser för framtiden, och jag förmodar, att herr finansministerns förklaring var afgifven på regeringens vägnar, då han yttrade, att antagandet af föreliggande förslag icke skulle lägga hinder i vägen för införande af lokalt veto. Ja, det kan nog vara bra att ha fått denna förklaring från regeringsbanken, i all synnerhet då den afgifvits på regeringens vägnar i dess helhet, men det har händt så många gånger, att vi fått försäkringar från regeringsbanken, hvilka, då ju regeringarna icke äro permanenta, de, som kommit efter, icke ansett för sig bindande. Jag beklagar emellertid, att icke herr finansministern gaf en annan försäkring, på hvilken jag skulle satt mycket högre värde, nämligen om han förklarar, att den nuvarande regeringen skulle inlägga allt sitt inflytande för att genomföra lokalt veto. En sådan försäkring skulle för mig varit af ofantligt stort värde och den skulle ha gjort, att nykterhetsvännerna med mycket större förtroende kunnat öfverlämna sig åt regeringen äfven i det stycke, som föreligger här och som förefaller ytterst betänkligt.

Hur skall det taga sig ut i landet — jag frågar blott — att man bibehåller tullen på mat och kläder, men sätter ned tullen på denna sorts vin, som dock är en lyxartikel. Vi få väl taga hänsyn till denna omständighet. Icke så, att jag fått min uppfattning bestämd blott af sådana synpunkter, men jag kan icke undgå att betrakta saken äfven från den sidan. Det ena med det andra gör, att jag för min del omöjligen kan vara med om det föreliggande förslaget, utan tillåter mig, herr talman, att yrka afslag på detsamma.

Hans excellens herr statsministern Lindman: Ja, mina herrar, efter de yttranden, som blifvit gjorda, anser jag mig skyldig att äfven uppträda i denna fråga för att yttra några ord till sakens belysande. Mycket kan jag dock icke tillägga utöfver hvad som förut blifvit från regeringsbanken anfördt af finansministern.

Det är alldeles gifvet, att i en fråga, som rör ett aftal med en annan part, det icke går an att tro, att man för sig själf ensam

kan behålla alla fördelarne och att den andra parten skall stå ensam kvar med olägenheterna. Jag skulle önska, att jag kunde få af de herrar, som senast uppträdt i saken, undervisning hur man skall gå till väga för att under sådana förhållanden kunna underhandla. En underhandling förutsätter själfskrifvet, att man ger och tar; man kan icke blott få, utan måste äfven ge.

Här har framhållits förut och jag skall därför blott med ett ord omnämna den fördel, vi vinna i avseende å de franska handelsresandena. Det är i alla fall, mina herrar, ett önskemål, som särskildt denna kammare länge har trådt efter och länge eftersträfvat. Nu, när det går an att erhålla det, säger man, att detta icke har så stor betydelse. Men det har dock en gifven och afgjord betydelse just från nykterhetssynpunkt, och herrarne få icke glömma bort, hvad ni däri haft för åsikter vid tidigare tillfällen. Men framförallt gäller det likväl att i denna fråga fästa sig vid den synpunkten, som gäller noteringar af våra lån på den franska marknaden. Jag skall ej fästa så stort afseende vid de yttranden, som blifvit gjorda i den riktningen, att man skulle låta bli att låna. Det är mycket lätt att säga så. Men det är sannerligen icke lika lätt att vidhålla den satsen, så att man verkligen låter bli att låna. Har man någon smula förutseende, och vill man tänka icke blott för ögonblicket utan äfven för framtiden, så tror jag, att den stat och den individ handlar klokt, som i tid tänker sig för, huru han skall ställa sig, äfven då sådana tider påkomma, som ej äro normala, utan då man så att säga kan komma i nöd och blifva tvungen att låna pengar. Det är därför tydligt, att om man vid detta tillfälle stänger till den möjlighet, som man har, nämligen att skaffa pengar från det land, som är det mest eftersträfvansvärda just för dem, som söka lån, så har man därmed beredt sig en olägenhet och en skada, som i en framtid kan komma att återverka på ett för Sverige ganska obehagligt sätt.

Huruvida vi behöfva låna eller ej, det är en sak, som jag egentligen icke skulle behöft gå in på. Jag skulle blott behöft erinra om det faktum, att Sverige dock lånar pengar. Vi måste det, ty utan pengar och billiga pengar kunna vi ej utveckla våra resurser så, som vi måste göra för att själfva inom eget land kunna förvärfva de pengar som vi hoppas att i en framtid kunna undvika att låna från utlandet. Vi skola därvid tänka icke blott på svenska staten utan äfven på andra. Här ha vi ju t. ex. den nya stadshypoteksbanken. Det är en låntagare, som kommer att bli beroende af utlandet. Så ha vi en annan fråga, som också i dessa dagar är ganska aktuell. Låtom oss nämligen tänka på stadskommunernas stora, sväfvande skulder, ett förhållande, som i och för sig är till en mycket stor olägenhet, och som kan bli till en fara för vårt land. Där bör en rättelse ske, men detta låter sig ej göra annat än genom konsolidering af dessa deras lån, och

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

dylik konsolidering kan endast komma till stånd genom upptagande af fasta lån i utlandet.

Herr Daniel Persson sade, att fransmännen äro lika angelägna att låna ut pengar, som vi äro att låna af dem. Naturligtvis kan man säga det, men han förbiser det, som är det viktigaste härvidlag, och det som ligger till grund för denna proposition. nämligen att fransmännen i verkligheten icke alls äro lika angelägna att låna ut pengarna, om obligationerna å ett lån icke bli noterade i Frankrike. De köpa helt enkelt icke sådana obligationer, som ej äro officiellt noterade där. Sådana papper komma ej ut i den franska marknaden, och följaktligen hafva fransmännen icke något intresse af de lån, som ej bli noterade på franska börsen. Så har fallet varit förut, och därför har det lån, som står omtaladt i promemorian från riksgäldskontoret sökt sig öfver från England till Frankrike, hvarest det då noterades. Men i senare tid hafva fransmännen sagt ifrån, att de icke notera utländska lån med mindre de erhålla fördelar för sig i utbyte, och därmed har det blifvit stopp. Denna bestämmelse gäller icke blott Sverige, utan den har äfven gällt en del andra länder, och dessa ha därför kommit i precis samma dilemma som vi. Slutligen vill jag framhålla som ett bevis på detta, att sedan öfverenskommelsen mellan svenska och franska regeringarna preliminärt träffats, blefvo omedelbart därefter de lån noterade, som legat och väntat på sådan notering, nämligen ett svenska statens lån på 65 millioner francs samt två Stockholms inteckningsgarantiaktiebolags lån på 20 millioner francs hvarterdera. Således måste det efter min mening vara en angelägenhet af stor vikt, att denna sak blir ordnad så, att vi få den franska marknaden öppen för oss.

Mot dessa fördelar komma så olägenheterna.

Jag skall därvid först med blott ett par ord omnämna den minskning i våra tullinkomster, som finansministern omtalat, nämligen 300,000 kronor. Det är ju en förlust, som naturligtvis ingen regering och allra minst en finansminister gärna vill vara med om att göra utan att ha tvingande skäl. Det bör sålunda vara tydligt för herrarna, att man anser frågan vara allvarsam, när man afstår från denna inkomst.

Så ha vi nu till slut nykterhetsfrågan. Ja, mina herrar, hvad den beträffar, så nog ha vi väl alla intresse för den. Låt vara, att det arbetas mer på en del håll än på andra, men nog se vi väl ändå alla med glädje och tillfredsställelse, att nykterhetens välsignelse breder ut sig allt mer och mer i landet. Ingalunda vill jag på något vis söka förringa betydelsen af den verksamheten. Jag förstår därför också, att det för de personer, som stå midt uppe i nykterhetsarbetet, skall kännas motbjudande att vara med om en åtgärd sådan som den föreslagna, hvilken de förmena vara riktad mot nykterhetsintresset. Men, mina herrar, vi få ej förbise,

att ett samhälle är en komplicerad sammansättning af olika delar, och att i ett sådant samhälle hvarje del har sina funktioner. Man får ej ställa det så, att den ena delen motverkar och motarbetar den andra. Man får icke ställa det så, att det ena intresset söker slå ihjäl eller skada det andra intresset, utan man måste försöka att så ordna saken, att det hela får gagn och nytta, med ett ord så, att samverkan kommer till stånd mellan de olika intressena. Det kan då bli nödvändigt, att ett intresse får gifva med sig något för att lämna rum åt ett annat. — Huru jag än tänker på detta, står det alldeles klart för mig, att det icke är möjligt, att nykterhetsintresset i denna sak kan vara af så stor betydelse, att man af den anledningen borde behöfva motsätta sig den proposition, till hvilken det i bevillningsutskottets förevarande betänkande hemställes om bifall.

Hvad herr Daniel Perssons fråga om det lokala vetot beträffar, så vill jag förklara för honom, att jag icke kan svara för dem, som komma att bli den nuvarande regeringens efterträdare, det inser ju hvar och en. Men vi, som framlagt den nuvarande propositionen, vi kunna göra ett uttalande om huru det efter vår bestämda mening ställer sig, och detta uttalande har redan gjorts af herr finansministern. Jag behöfver icke upprepa det; det kan anses vara gjort på regeringens vägnar.

De olägenheter, som alltså anses vara förknippade med antagandet af denna proposition, hafva, det vågar jag påstå, stått ganska klart för regeringen, och därför hafva vi också länge tvekat, innan vi upptogo denna fråga till förhandling med den franska regeringen. Men då ett gynnsamt tillfälle erbjöd sig för att komma till en sådan förhandling och då vi samtidigt kommit till den bestämda uppfattningen, att det för landet vore högst nyttigt att få uppgörelsen till stånd, ja då, mina herrar, kunde vi icke tveka längre utan begagnade oss af det tillfälle, som erbjöds. Förhandlingarna ledde till afslutandet af den konvention som här föreligger. Detta aftal är en öfverenskommelse, ingången med en främmande makt under sådana former, att regeringen måste känna sig i högsta grad förpliktad däraf. Fördelarna äro också enligt min uppfattning så afsevärda, att jag hoppas och tror, att denna kammare icke skall tveka att antaga det föreliggande förslaget.

Öfverläggningen var härmed slutad. Herr talmannen framställde propositioner först på bifall till utskottets hemställan och vidare på afslag därå; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes emellertid, i anledning hvaraf nu uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition.

*Angående
tullen å vin
(Forts.)*

*Angående
tullen å vin.
(Forts.)*

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställen i utskottets förevarande betänkande n:o 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställen och Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Voteringen utföll med 133 ja mot 77 nej; och hade kammaren alltså bifallit utskottets hemställen.

§ 4.

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget statsutskottets utlåtande n:r 2, angående regleringen af utgifterna under rikstatsens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hof- och slottsstaterna.

*Ang. Kungl.
Maj:ts hof-
hållning.*

Punkten 1:o) angående anslagen till Kungl. Maj:ts hofhållning.

Efter föredragning af denna puukt begärdes ordet af

Herr Johansson i Jönköping som yttrade: Herr talman! Jag har vid denna punkt en liten erinran att göra, och den gäller de belopp, som här äro uppförda för underhåll af de kungliga slotten.

Jag har icke kunnat undgå att vid hvarje riksdag, hvars öppnande jag varit med om, lägga märke till, att vissa lokaler i det kungliga slottet befinna sig i ett skick, som måste anses otillfredsställande. Särskildt tänker jag därvid på rikssalen, där riksdagen öppnas. Det är ju i och för sig en vacker lokal, som hedrar dem, som hafva uppfört och smyckat densamma. Men däremot måste vi erkänna, att den inredning och vård, som för närvarande består lokalen, är allt annat än värdig. Inredningen är icke blott högst opraktisk och oestetisk, utan man kan äfven mot densamma anmärka, att den är i hög grad eldfarlig. Den som sett den bråte, som döljer sig under det skymmande kronklädet, och gett akt på den vanvård, som lokalen i öfrigt bär vittne om, han kan knappast annat än förvåna sig öfver och beklaga, att denna lokal är belamrad med en dylik inredning och föremål för ett så bristfälligt underhåll.

Det är för öfrigt icke särdeles mycket bättre ställdt med slottskapellet. Äfven det är ju en utomordentligt vacker lokal, som på

sin tid företett ett praktstycke af hvad man förr kunnat åstadkomma i fråga om arkitektur här i landet. Men då man nu ser lokalen, får man det intrycket, att den aldrig någonsin har blifvit underhållen eller renoverad. Halftannat århundrades damm, rök och dylikt synas ha fått samla sig på de orneringar och konstverk, hvilka pryda densamma och den företer äfven verkliga bristfälligheter i murverk, i inredning.

*Ang. Kungl.
Maj:ts hof-
hållning.
(Forts.)*

Nu kan man visserligen anse, att detta är en angelägenhet, som icke särdeles mycket berör eller intresserar Riksdagen. Saken har dock äfven ekonomisk vikt. Jag ber få erinra om, att man för några år sedan upptäckte, hurusom ett af de kungliga slotten i brist på vård och underhåll höll rent af på att förfalla. Riksdagen måste då anslå inalles bortåt en million kronor till reparationer å detta slott. Nästa punkt i föreliggande betänkande erinrar oss på nytt om detta förhållande. Jag har låtit mig berättas, att det icke skall stå synnerligen mycket bättre till med de öfriga kungliga lustslotten, hvilket kanhända nog på sin tid kommer i dagen. Antagligen blir det äfven då Riksdagen, som måste anslå medel till godtgörande af hvad som försummats.

Nu vet jag icke riktigt, hvarpå dylikt kan bero. Jag har gjort förfrågningar men ej kunnat få annat besked, än att de till slottets underhåll anslagna medlen gå åt väsentligen till underhåll af de kungliga rummen, och att det aldrig blir något öfver till de af mig omnämnda lokalerna. Härpå skulle det alltså bero, om detta besked är riktigt, att det ena året får gå efter det andra och det ena årtiondet efter det andra, utan att de ifrågavarande lokalerna bli föremål för reparation eller underhåll.

Nu vill jag för min del ingalunda förorda några onödiga utgifter och allra minst sådana, som falla inom området för hvad som skulle kunna betecknas såsom lyx eller öfverflöd. Vi måste dock härvidlag medgifva, att så länge Konung och Riksdag skola mötas på dessa lokaler vid hvarje riksdags början, så tjäna ju lokalerna ett statsändamål och de äro dessutom af den betydelse både i konstnärligt afseende och med hänsyn till sin beskaffenhet i öfrigt, att de icke alltjämt böra få förblifva i det skick, som de länge haft och hvari de för närvarande befinna sig.

Jag tror därför, att det är ett befogadt och af många omfattadt önskemål, som jag velat frambara vid detta tillfälle då staten för de kungliga slotten af Riksdagen fastställes, att något måtte göras för att de omnämnda lokalerna och särskildt rikssalen måtte sättas i ett mera värdigt skick. Särskildt med de hägkomster vi alla hafva af olägenheterna vid Riksdagens öppnande af den opraktiska inredningen i rikssalen tror jag, att äfven bland riksdagsmännen många önska, att lämpligare och på samma gång mera estetiskt tilltalande anordningar må bringas till stånd i nämnda lokal än de som för närvarande där finnas.

*Ang. Kungl.
Maj:ts hof-
hållning.
(Forts.)*

Det är endast dessa erinringar, herr talman, jag vid detta tillfälle velat göra. Något yrkande har jag icke att framställa.

Herr Andersson i Skifarp: Det kan nog vara sant, att, hvad den föregående talaren yttrat, är befogadt, och jag tror, att om man släpper till penningar, kan det blifva afhjälpt och elegant, men jag tror, att den ärade talaren gjort sig skyldig till ett litet misstag, då han klandrade inredningen och anmärkte, att underredet under kronklädet icke är så fullkomligt elegant. Rikssalen är icke så i verkligheten som den ser ut, när Riksdagen öppnas. Den är då en vanlig sal, och inredningen tages bort, då Riksdagens öppnande är slut. Jag för min del får säga, att jag icke är benägen att anslå några stora summor just för dylikt ändamål, så länge det icke är behöfligt.

Herr Lindberg: Jag vill till stor del instämma i hvad den förste talaren sagt. Det har äfven slagit mig med förvåning, att dessa lokaler icke på länge hafva undergått någon genomgripande reparation, men det torde vid detta tillfälle böra erinras om det kraf, som här vid något tillfälle framställt, att de medel, som Riksdagen beviljar till reparation och iordningsställande af de kungliga slotten och byggnaderna, böra ställas under Riksdagens kontroll. Vi kunna i annat fall, om vi bevilja några större summor för detta ändamål, riskera att få den i dessa dagar upptäckta spikleveranshistorien upprepad, och Riksdagen vill nog icke att så skall ske.

Herr Johansson i Jönköping: Jag vill endast i anledning af hvad den siste ärade talaren anförde tillägga, att de medel, som äro anvisade till kungliga slotten, verkligen stå under Riksdagens kontroll. Bristen ligger icke i något dylikt förhållande, utan den ligger efter min mening närmast däri, att ifrågavarande lokaler och byggnader icke stå under sakkunnig myndighets öfverinseende och tillsyn. De lyda nämligen icke under kungl. öfverintendents-ämbetet, utan under riksmarskalksämbetet, och härpå torde det bero, att deras underhåll och vård icke skötts på ett tillfredsställande sätt. Jag tror också, att den förändring, som bör vidtagas, är den, att de öfverföras till kungl. öfverintendentsämbetets befogenhetsområde och därigenom ställas under fullt sakkunnig tillsyn och vård. Såsom vi erinra oss från debatterna om Drottningholms slott, har Riksdagen visserligen f. n. rätt att efter underhållsmedlens användande kontrollera, huru de användts, men den är icke i tillfälle att på förhand se till, att de bli använda, där de bäst behöfvas.

Gentemot herr Andersson i Skifarp vill jag tillägga, att det visserligen är sant, att inredningen i rikssalen, såvidt det gäller

de platser, där Riksdagens ledamöter sitta, består af provisoriska läktare, som vid behof kunna tagas ned och åter sättas in. Men detta gäller däremot icke läktarne i öfrigt; de finnas där alltid. Dessa läktare äro uppförda af trä och målad väf och i öfrigt på det mest primitiva sätt. Jag håller före, att en dylik inredning alldeles icke passar för ifrågavarande rum, äfven om man bortser från den eldfarlighet, som under sådana omständigheter måste förefinnas. Man bör erinra sig att i rikssalen icke finnas andra eldstäder än fyra koksugnar, bland myckenheten af träställningar och andra lätt antändliga föremål.

Ang. Kungl. Maj:ts hof-hållning. (Forts.)

Härmed var öfverläggningen slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 2:o).

Kammaren biföll utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

Punkten 3:o), angående ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning.

Ang. ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning.

Kungl. Maj:t hade under denna hufvudtitel vidare föreslagit Riksdagen att till ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 85,000 kronor.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte till ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 85,000 kronor.

Vid denna punkt hade emellertid reservation afgifvits af herr *Thorsson*.

Efter föredragning af punkten begärdes ordet af

Herr *Thorsson*, som anförde: Herr talman! Mina herrar! Jag har vid denna punkt icke kunnat biträda den tillstyrkan, utskottet kommit till, och jag anhåller därför att med några ord få motivera min ståndpunkt i detta fall. Kungl. Maj:t har såsom skäl för detta anslags beviljande framhållit, att det här i landet utvecklat sig en sedvänja, att nationen såsom sådan bekostar vissa kungliga högtidligheter och bland dem begrafning af den regerande medlemmen af den kungliga familjen. Kungl. Maj:t och utskottet anför i detta stycke, att just därför att denna sedvänja inarbetat sig och

Ang. ersätt-
ning för af-
statskontoret
utbetalta för-
skott till gäl-
dande af ut-
gifter för
framlidne
Hans Maj:t
Konung
Oscar II:s
begrafning.
(Forts.)

därför, att svenska folket exempelvis för Karl XIV Johans begrafning betalat 218,000 kronor, för Oscar I:s 189,000 kronor och slutligen för Karl XV:s 82,000 kronor, skulle detta vara ett tillräckligt bindande skäl för att äfven denna Riksdag skulle fortsätta att tillämpa samma metod, nämligen att af statsmedel betala kostnaderna för den senast afidne konungens jordfästning. Jag kan icke gilla denna uppfattning, utan jag anser, att, när ett stärbhus har en sådan förmögenhet som Oscar II:s, det också själfvt bör vidkännas begrafningskostnaden. Det är ej rimligt eller rätt enligt mitt förmenande, att hofförvaltningen, efter att hafva gjort synnerligt rundliga utbetalningar, sedan kommer och anmäler dessa till ersättning hos Riksdagen. Äfven i detta afseende bör en gammal sedvänja någon gång reformeras och helst afskaffas.

Jag kan sålunda ur principiell synpunkt icke vara med om att tillstyrka detta anslag, men äfven för dem, som icke af principiella skäl motsätta sig medlens utbetalande, synes det mig ändå finnas tillräckligt talande skäl för att icke bevilja detta anslag. Den hushållning, som utvecklats vid användningen af dessa medel, kan, enligt mitt förmenande, icke få sanktion af Riksdagen, utan man bör låta hofförvaltningen eller hvem det är, som bestämt utgiftsposterna, en gång få reda på, att man äfven här bör göra inbesparingar. Det är icke rimligt att tänka sig, att vid ett sådant tillfälle som detta högt aflönade statstjänstemän skola tilldelas rikliga dusörer för det biträde de å tjänstens vägnar kunna vara skyldiga att lämna. Alla möjliga, tyckes det mig, hafva passat tillfälle att skaffa sig extra ersättning för sin medverkan vid denna begrafning, så att vi ur denna synpunkt måste reagera mot medlens utbetalande.

Jag vill ännu en gång betona, att det icke är riktigt eller rätt att rikligt aflönade statstjänare begagna sig af ett sådant tillfälle som detta att få rikliga tillökningar i sina löneförmåner, och redan den synpunkten utgör en tillräcklig anledning att afslå den gjorda framställningen. Hvad som mest fallit mig i ögonen vid granskningen af detta ärende är, att man, enligt min åsikt, onödigtvis inkommanderat uppvaktande af alla möjliga slag från olika trakter af landet och vill, att dessa uppvaktande skola betalas af statskassan. Det synes mig, som om vi i fråga om militära uppvaktande hade alldeles tillräckligt med dekorativt folk i hufvudstaden för att kunna tillfredsställa anspråken i detta afseende, så att man icke behöft inkommandera sådant från landsorten. Och i fråga om fullgörandet af sjålasörjaretjänster tror jag, att vi också ha tillräckligt med hofpredikanter i hufvudstaden, så att man icke behöft införskrifva präster från andra trakter af landet. Äfven ur dessa synpunkter anser jag det vara riktigt och klokt, att Riksdagen afslår den gjorda framställningen, och vi ha helt säkert därmed gjort en god gärning. Vi hafva ju då tillkännagifvit, att

äfvén i fråga om begrafning af högt uppsatta personer bör vidtagas sådana anordningar, att det omtalade sparsamhetsprogrammet kan tillämpas.

På grund af hvad jag nu anfört, tillåter jag mig yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till min reservation.

Herr Andersson i Skifarp: Herr talman! Mina herrar! Jag kan nog förstå och det är ju lätt förklarligt, att personer af principiella skäl motsätta sig det anslag, som här ifrågasatts, men jag kan ändå inte tänka mig, att Svenska Riksdagen skall neka att betala kostnaderna för Oscar II:s begrafning, ty denne konung har ju under mycket lång tid regerat Sverige och varit högt uppburen och älskad af sitt folk. Skola vi nu, såsom den siste ärade talaren yrkade, sedan begrafningen försiggått, bryta med en sedvänja, skall Svenska Riksdagen neka att lämna medel, då vi förut bekostat de föregående konungarnas af samma ätt begrafningar?

Jag skall gifva den föregående talaren rätt uti, att det finnes åtskilliga poster, som äro för högt tilltagna, och att personer försökt att begagna sig af tillfället och taga bra betalt för saker, som de levererat, samt arbetskostnader o. d., men dessa saker måste skaffas i hast, och det är under sådana förhållanden förklarligt, att de personer, som levererat dem, försökt taga så bra betalt som möjligt. Rörande hvad den siste talaren nämnde i fråga om prästerligt biträde vid begrafningen vill jag säga, att det skett ganska väsentliga besparingar. Ersättningen till prästerliga biträden vid Oscar II:s begrafning uppgick icke till hälften så mycket som vid Karl XV:s, men däremot äro en del arbetskostnader högt beräknade. För dekorerung af Riddarholmskyrkan har nedlagts omkring 450 dagsverken, och arbetarne ha tagit bra betaldt. Vidare är det en sak, som rör ersättning för sorgkläder. Icke mindre än 238 personer hafva fått ersättning för sorgkläder, men dessa äro alla personer i lägre samhällsställning, och jag tror att de haft stor nytta af dessa penningar. Hade man icke använt denna arbetskraft, hade man icke heller kunnat skapa den material, som kräfts, och förtjänsten har ju kommit våra affärsmän till godo. Men det är dock en hel del, som är för dyrt betaldt, och det väckte uppmärksamhet inom utskottet, att hofkapellet och några andra fått något öfver 1,000 kronor hvar, och det tyckte utskottet vara rätt bra tilltaget.

Jag anser dock, att det skulle vara bra ledsamt, ifall Riksdagen skulle neka att bevilja detta anslag, och jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Thorsson: Herr talman! Gentemot hvad den siste ärade talaren sade, att prästerna icke fått stort mer än hälften vid Oscar II:s än vid Karl XV:s begrafning, vill jag nämna, att de

Ang. ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning. (Forts.)

Ang. ersätt-
ning för af
statskontoret
utbetalta för-
skott till gäl-
dande af ut-
gifter för
framlidne
Hans Maj:ts
Konung
Oscar II:s
begrafning.
(Forts.)

ändock plockat till sig 1,100 kronor, och det bör vara rikligt till-
taget.

I fråga om sorgkläder vill jag icke motsätta mig, att kungliga
husets tjänare få sorgkläder liksom hvarje annan familjs tjänare,
men hvad jag vill motsätta mig är, att kostaden härför skall be-
talas af statskassan. Att vid ett tillfälle sådant som detta förse
sina tjänare med sorgkläder, bör väl om något vara en post, som
skall skrivas på familjens egna angelägenheter. Nära 250 perso-
ner hafva kommit i åtnjutande af sorgkläder och kostnaden för
dessas anskaffande uppgår till 19,000 kronor. Jag kan icke gå
med på att statskassan skall betala den. Det är vidare klart, att
man, under förutsättning att staten skulle betala, icke sparat på
kostnaderna äfven i rent dekorativt hänseende för att göra begraf-
ningen så storslagen som möjligt. Men jag har den uppfattningen,
att en begravnings storslagenhet icke kännetecknas af dekorativa
anordningar, och svenska folkets större eller mindre tillgifvenhet
för sin monark kännetecknas icke af de principuttalanden, som
Riksdagen gör i fråga om hvem som skall betala begravningskost-
naderna för den svenska konungen. Jag vidhåller mitt yrkande
om afslag.

Häruti instämde herr Berg i Munkfors.

Herr Sandquist: Herr talman! Jag har begärt ordet för
gifva till känna, att jag kommer att rösta för bifall till den vid
betänkandet fogade reservationen. Jag kommer att göra detta just
emedan jag anser, att tidpunkten nu är inne att slå in på en an-
nan princip än den, som varit gällande från och med Karl XIV
Johans tid. Den omständigheten, att vår afiidne konung var af-
hållen af hela svenska folket, bör, enligt mitt förmenande, icke
vara något hinder för att nu gå tillbaka till det förhållande, som
i detta afseende varit gällande före Karl XIV Johans likbegängelse.
Tvärtom, jag tror, att vår hänsofne konungs minne däraf inga-
lunda bör blifva såradt.

Utskottet har i sin motivering framhållit, hurusom likbegän-
gelser efter framlidne konungar mer och mer hafva fått betyd-
lsen af nationella högtider. Jag är också af den meningen, att så-
dana tilldragelser böra framgent bibehålla prägeln af att vara na-
tionella högtidligheter. Men ingalunda må väl däraf följa, att
dessa högtidligheter blifva mindre nationella, om den hänsofne
konungens stoft hvilar i egen kista, än om det hvilar i en kista,
som är bekostad af svenska staten. Då härtill kommer, att vi
lefva i en tid, då det oupphörligen är fråga om huru vi skola
kunna bibehålla god kredit inför utlandet, så synes det mig, att
man bör spara, där det utan några som helst ömmande omständig-
heter låter sig göra att spara. Ett sådant fall är det nu förelig-

gande, och därför tillåter jag mig yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till reservantens yrkande.

Ang. ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framtidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning.
(Forts.)

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet Swartz: Det är ju en i vida kretsar icke blott inom landet utan kanske ända mera i utlandet utbredd sedvänja, att, när man vill riktigt hedra en framstående medborgare, som gjort sitt land och sitt folk stora tjänster, så brukar man vid hans fränfalle låta denna önskan taga sig uttryck därigenom, att begrafningen äger rum på det allmännas bekostnad. Så har det hos oss sedan urgamla tider varit en sedvänja, att vi betraktat vissa högtidligheter och särskildt begrafningar inom konungafamiljen såsom nationella högtidligheter. Detta är anledningen — och ingenting annat — till att staten bekostar dessa begrafningar för att därmed gifva uttryck åt att det är en statens angelägenhet, en statens sorg det är fråga om och en statens sorgelöshögtidighet som firas. En så gammal och i svenska hjärtan rotfast uppfattning kan jag ej tänka mig, att man nu skulle vilja frågå, när det gäller att afgöra, huruvida man velat bevisa samma hedersbetygelser åt den gamle monark, som under 36 år suttit på Sveriges tron.

Det har också framgått af den ärade reservantens i statsutskottet framställning, som ligger till grund för det gjorda afslagsyrkandet, det har framgått, säger jag, som en tydlig underström, att icke heller han velat eller kunnat förneka det riktiga i en sådan uppfattning, som jag nyss gifvit uttryck åt. Han har endast för sin del ansett, att en del af de kostnader, som här förekommit, vore af den beskaffenhet, att de ej bort bland de egentliga begrafningskostnaderna inrymmas. Ja, det är ju en smakfråga i vissa afseenden. Herrarne hafva af betänkandet sett, att Kungl. Maj:t också haft sin uppmärksamhet riktad på denna sida af saken. Herrarne kunna förstå af propositionen, att räkningarne blifvit mycket noga granskade af Kungl. Maj:t, en granskning, som också gifvit sig uttryck i vissa afdrag, som blifvit gjorda. Man har alltså icke begärt ersättning för och icke förskotterat hela den summa, som från början uppgafs utgöra begrafningskostnader, utan endast den del däraf, som man ansett stå i öfverensstämmelse med arten af de belopp, som för ifrågavarande ändamål alltid tillförene plägat beviljas af Riksdagen, då den sålunda fastställt hvad som härvid bör betraktas såsom en statens utgift. K. M:t har således tagit hänsyn till hvad som vid föregående tillfällen och särskildt vid det senaste tillfället, då en liknande fråga förekom, blifvit från statsutskottets sida härutinnan anfördt — det gällde då icke en regerande monark, utan det gällde änkedrottning Josefina. Det framhölls då, att det icke vore lämpligt att låta sorgkläder betalas af statsmedel, där det ej gällde personalen vid den aflidnas eget hof. Med anledning däraf har också rättelse i öfverensstämmelse

*Ang. ersätt-
ning för af
statskontoret
utbetalta för-
skott till gäl-
dande af ut-
gifter för
framlidne
Hans Maj:t
Konung
Oscar II:s
begrafning.
(Forts.)*

med denna uppfattning här ägt rum. Jag ber att få erinra därom, att, oaktadt man år 1877 gaf uttryck åt denna uppfattning, beviljade Riksdagen likväl äfven de belopp, som gällde ifrågavarande utgift. Dessa belopp har emellertid nu Kungl. Maj:t utan vidare dragit af. Vidare har Kungl. Maj:t dragit af sådana arfvoden, som hafva utgjort gratifikationer åt personer, hvilka voro i den ställning, att de uppburo aflöning för en tjänst, till hvilken det kunde anses höra att taga den befattning med den aflidnes begrafning, som dessa personer gjort. Dessa gratifikationer hafva icke af Kungl. Maj:t ansetts böra af statsmedel ersättas, utan hafva de blifvit ersatta af det kungliga stärbuset. De gratifikationer däremot, som stå kvar, äro lämnade icke åt högt aflönade tjänstemän för sådant, som det varit deras skyldighet att göra, utan de äro lämnade åt sådana, som icke kunna sägas hafva haft bestämd ämbetsuppgift att förrätta den tjänst, som de vid begrafningen hafva verkställt. Det har skett i full öfverensstämmelse med den uppfattning, som, det vågar jag säga, litet hvar af oss byser — åtminstone kan jag för min del betyga min anslutning till densamma — att man vid sådana tillfällen bör lämna arfvoden af denna beskaffenhet såsom uttryck af erkänsla för den tjänst, som ifrågavarande personer gjort. Under sådana förhållanden måste dessa arfvoden anses höra till de verkliga begrafningskostnaderna.

Således har Kungl. Maj:t sökt beakta allt hvad som i denna väg vid föregående tillfällen har vunnit mera allmän anslutning inom Riksdagen, och Kungl. Maj:t har ställt sig dessa anvisningar till efterrättelse i största möjliga utsträckning. Det återstår därför endast sådana kostnader, som vid föregående tillfällen utan gensägelse från statsutskottet eller Riksdagen blifvit såsom verkliga begrafningskostnader betraktade. Vid sådant förhållande vill det synas, som om det vore lämpligast och i allo riktigast — för så vidt man erkänner, att begrafnings gäldande af statsmedel är, såsom därmed afsetts, en hedersbetygelse för den aflidnes minne — att utan vidare godkänna hvad statsutskottet har föreslagit.

Herr Thorsson: Herr talman! Jag finner mig föranlåten att ytterligare säga några ord. Jag måtte hafva uttryckt mig otydligt i mitt första anförande, men jag ville emellertid framhålla, att jag var principiell motståndare till att ur statskassan skulle utbetalas något för ändamålet. På samma gång vädjade jag till dem, som icke hyllade denna min princip, om det icke vore lämpligt att afslå framställningen äfven ur andra synpunkter.

Nu har herr statsrådet och chefen för finansdepartementet utvecklat, hvilken omsorg och försiktighet Kungl. Maj:t har ådagalagt vid bedömandet af hvilka belopp lämpligen skulle föras på statskassans konto, och jag får då säga, att den relation af ären-

dets pröfvande inom regeringen, som han gifvit, icke föranleder mig att frånträda mitt anslagsyrkande.

Herr Andersson i Skifarp: Herr talman! Då den senaste talaren ville göra gällande, att han var principiell motståndare till att något som helst bidrag till begravningskostnaderna skulle utgå ur statskassan, så anser jag det icke oriktigt att nämna, att vid granskningen af räkenskaperna inom statsutskottet den ärade talaren förklarade sig finna, att en hel del kostnader borde gäldas med statsmedel, nämligen sådana, som åtgått för inkvartering af sändebud från främmande furstehus och därmed likartade utgifter. Dyliga saker vore ju så att säga internationella. Våra sändebud åtnjöte fria resor i utlandet, och Sverige kunde icke underlåta att bevilja främmande makters representanter detsamma här. Den åsikten hade den ärade talaren då, och han kom till en ganska väsentlig summa, öfver hälften af den begärda, som han ansåg böra gäldas af staten.

Jag hemställer, om man icke då skulle kunna komma öfverens om att på samma sätt förfara med en del andra utgifter och låta äfven dem gå in i begravningskostnaderna. Åtminstone har jag för min del ännu den åsikten, och jag tror, att kammaren hedrar sig bäst genom att bifalla utskottets förslag.

Herr Thorsson: Herr talman! Jag vill konstatera, eftersom vice ordföranden på afdelningen relaterat min ställning till frågan inom utskottet, att jag där ställde mig på rent afslag. Men om det *funnes någon utsikt att göra någon besparing för statskassan*, ville jag gå med på en fördelning af anslagsposten, och i sådant syfte framhöll jag just den synpunkten att, då hit till landet inkommo utländska makters ombud, som med officiellt uppdrag öfvervoro begravningen, man kunde taga i öfvervägande, om icke kostnaderna för deras inkvartering och därmed likartade utgifter borde ersättas ur statskassan. Men då man *icke på något sätt ville ställa sig förstående gentemot ett sådant förslag från min sida* inser jag icke, hvarför jag på något sätt skulle behöfva afstå från den princip, som enligt min uppfattning är den riktigaste.

Härmed förklarades öfverläggningen afslutad. I öfverensstämmelse med de därunder gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner först på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt och vidare på afslag å samma hemställan och Kungl. Maj:ts framställning i ämnet; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja godkänd. Som votering likväl begärdes, uppsattes, justerades och anslogs följande omröstningsproposition:

Ang. ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till gäldande af utgifter för framlidne Hans Maj:ts Konung Oscar II:s begravning.
(Forts.)

Ang. ersättning för af statskontoret utbetalta förskott till guldande af utgifter för framlidne Hans Maj:t Konung Oscar II:s begrafning. (Forts.)

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i tredje punkten af utskottets förevarande utlåtande n:o 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren afslagit utskottets berörda hemställan och Kungl. Maj:ts framställning i ämnet.

Voteringen utföll med 120 ja mot 87 nej, hvadan utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Ang. ersättande af Hans Maj:t Konungens utgifter under år 1908 för officiella besök hos och mottagande af främmande statsöverhufvud.

Punkten 4:o), angående ersättande af Hans Maj:ts Konungens utgifter under år 1908 för officiella besök hos och mottagande af främmande statsöverhufvud.

I anledning af en af friherre Palmstierna i Första kammaren väckt, till statsutskottets behandling öfverlämnad motion hemställde utskottet, att Riksdagen måtte till ersättande af Hans Maj:t Konungens utgifter under år 1908 för officiella besök hos och mottagande af främmande statsöverhufvud å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 175,000 kronor.

Reservationer hade emellertid afgifvits:

af herrar *Andersson* i Skifarp, *Odqvist*, *Persson* i Stallerhult, *Wiklund*, *Sjö*, *Starbäck*, *Berg* i Stockholm och *Ekman* i Mo gård;

samt af herrar *Olsson* i Fläsbro, *Persson* i Tällberg, *Thorsson* och *Nilson* i Örebro hvilka sistnämnda ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Då utskottet icke är öfvertygad om att i motionen omförmälda kostnader böra gäldas med statsmedel, hemställer utskottet, att friherre Palmstiernas förenämnda motion icke må vinna Riksdagen bifall».

Efter punktens föredragning yttrade

Herr Thorsson: Herr talman! Jag har vid denna punkt tillsammans med öfriga af denna kammars ledamöter reserverat mig. Här har af en enskild motionär föreslagits, att af statsmedel skulle utbetalas 175,000 kronor som ersättning till Hans Majestät Konungen för utgifter under hans utländska resor det första regeringsåret och för mottagande af främmande statsöverhufvud.

Jag kan naturligtvis icke vara med om en sådan utgift, då jag vid 1908 års riksdag var emot höjning af Hans Majestät Konungens anslag från det förut gällande beloppet med ytterligare

52,000 kronor om året och då jag vidare begärde en utredning om de 300,000 kronor, som årligen utgå till Hans Maj:t Konungen af den s. k. Guadeloupefonden. Det är naturligt, att jag under sådana omständigheter icke kan vara med om att tillstyrka, att vi nu skola bevilja 175,000 kronor. Det måste åligga landets främste chef att på den representationskostnad, staten ställer till hans förfogande, representera landet på det sätt han kan anse värdigt.

Ang. ersättande af Hans Maj:t Konungens utgifter under år 1908 för officiella besök hos och mottagande af främmande statsöfverhufvud.
(Forts.)

Ur den synpunkten kommer jag att yrka afslag på utskottets hemställan och bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen, afgifven af herrar P. Olsson, D. Persson och E. A. Nilson samt undertecknad. Och jag vill framhålla, att genom den motivering, hvarpå vi stödja vår reservation, principiellt säges ifrån, att de här ifrågakvarande utgifterna icke äro sådana, som staten har någon som helst skyldighet att befatta sig med, då däremot motiveringen i den närmast föregående reservationen ställer i utsikt att, för den händelse ärendet läge framme utredt, man skulle kunna taga i öfvervägande, huruvida anslaget borde utgå.

Då jag, herr talman, anser, att Konungen har skyldighet att representera för det anslag, som staten ställer till hans förfogande, ber jag att få yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till vår reservation.

Vidare anfördes ej. Efter af herr talmannen gifna propositioner i ämnet biföll kammaren med afslag å utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan den af herr Olsson i Fläsbro m. fl. vid punkten afgifna reservationen.

§ 5.

Till afgörande förelåg vidare statsutskottets utlåtande n:o 3, angående regleringen af utgifterna under riksstatens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkten 1:o).

Lades till handlingarna.

Punkterna 2:o) och 3:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4:o)—6:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 7:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 8:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 9:o).

Kammaren biföll utskottets i denna punkt gjorda hemställan.

Punkten 10:o).

Lades till handlingarna.

Punkterna 11:o)—14:o).

Kammaren biföll hvad utskottet hemställt.

Punkten 15:o).

Lades till handlingarna.

Punkterna 16:o)—18:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

*Ang. nybyggnader m. m. i Växjö.
vid länsfängelset i Växjö.*

Punkten 19:o) angående nybyggnader m. m. vid länsfängelset

I öfverensstämmelse med af Kungl. Maj:t gjord framställning i ämnet hemställde utskottet, att Riksdagen måtte medgifva, att till nybyggnader m. m. vid länsfängelset i Växjö, i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar, finge af köpeskillingen för det försålda centralfängelset i Göteborg användas ett belopp af 114,000 kronor, med rätt för Kungl. Maj:t att af tillgängliga medel förskottsvis utanordna hvad häraf redan före köpeskillingens erläggande kunde befinnas erforderligt.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr Leander: Herr talman! Vid denna punkt ber jag att få göra en kort erinran. Med de lätta kommunikationer inom landet, som numera stå till buds, har framträdt önskvärdheten af att en del småfängelser, som förr voro erforderliga, då fångtransporten var mera besvärlig, nu måtte indragas. Dessa småfängelser bli nämligen i förvaltningshänseende ganska dyrbara, utan att man kan säga, att de därstädes anställda befattningshafvarne få ligga på latsidan. Ty vare sig ett fängelse är stort eller litet, måste det

öfvas tillsyn öfver detsamma dag och natt. Då man får vildsinta och svårhandterliga fångar att göra med, är det på grund af befattningshafvandes fåtalighet till och med mera risk för dessa i ett litet fängelse än i ett större, där det finnes mera personal och resurserna alltså äro större.

Ang. nybyggnader m. m. vid länsfängelset i Växjö (Forts.)

Men skola småfångelserna kunna indragas, måste tillses, att plats beredes för de där inhysta fångarna å andra håll. Detta hör man gifvetvis taga sikte på vid ny- eller tillbyggnader af fångelser.

Hvad nu angår den föreslagna utvidgningen af Växjö fängelse, afser den, såsom framgår af den kungl. propositionen, att ersätta ett annat fängelse, nämligen centralfängelset för kvinnor i Göteborg. Detta är ett gemensamhetsfängelse, alltså icke ett cellfängelse. Där finnas, om jag är riktigt underrättad, icke mera än 14 fångar för närvarande inhysta. Om man emellertid sökt göra den nya cellafdelningen i Växjö större, så att den lämnat rum för exempelvis 50 fångar i stället för 25, hade denna afdelning kunnat ersätta äfven ett mindre cellfängelse, såsom det i Karlshamn eller Ängelholm eller något annat i södra Sverige. Kostnaderna bli ju proportionsvis mindre, om man bygger på en gång, än om man upprepade gånger skall göra tillbyggnader.

Nu har man trott sig finna, att fångelser, som kunna hysa 200 eller på sin höjd 300 fångar, alltså de medelstora, äro mest praktiska och ändamålsenliga. De bli i förvaltningshänseende billigare än många småfångelser, men äro ändå icke så stora, att den individuella behandlingen af fångarna, som ju är nödvändig för en rätt fångvård, behöfver åsidosättas.

I det nuvarande fängelset i Växjö finnas 90 celler. Nu är förslaget, att det skall bli 25 celler i den nya afdelningen, hvarigenom hela antalet blir 115. Om i den nya cellafdelningen hade inrymmts plats för 50 celler, hade alltså antalet uppgått till 140, men i förvaltningshänseende ställer det sig på samma sätt, om fängelset hyser 115 eller 140 fångar, och äfven med det högre cellantalet hade fängelset kommit att understiga den ofvan tecknade normaltypen eller ett fängelse på 200 eller 300 celler.

Nu må ingen skugga falla på fångvårdsstyrelsen. Den är, som Riksdagen många gånger behagat finna, ytterst sparsam med statens medel. Den vet också, att statsutskottet och Riksdagen helst se, att kostnaderna nedbringas till lägsta möjliga belopp. Hur styrelsen resonerat i förevarande fall känner jag naturligtvis icke. Men möjligen kan den ha tänkt som så, att kunna vi bringa ned kostnaden för utvidgning af Växjöfängelset under den summa, som erhållits vid försäljningen af centralfängelset i Göteborg, så blir förslaget mera acceptabelt för Riksdagen.

Emellertid kan det icke bli både bra och billigt. I det förslag, som fångvårdsstyrelsen har framlagt och hvarpå den kungl. propositionen grundar sig, antydes, att länsfängelset i Stockholm, som öpp-

Ang. nybyggnader m. m. vid länsfängelset i Växjö.
(Forts.)

nades för tio år sedan, redan visat sig för litet på grund af det stora antal manliga fångar, som tillväxten af samhällena rundt omkring Stockholm medfört, och att det därför blir nödvändigt att flytta bort kvinnorna, som finnas där och för hvilka det i främsta rummet var afsedt.

I Göteborg öppnades Härlanda centralfängelset i sammanhang med länsfängelset för Göteborgs och Bohus län, och äfven det har visat sig för litet. Det kan rymma i samtliga celler, sjukcellerna inbegripna, 198 fångar, men det har behöfts plats för ända till 240 fångar. Därför hade det nog varit klokt, om man tagit till detta fängelse litet större redan från början.

Låter nu emellertid Riksdagen fängvårdsstyrelsen veta, att Riksdagen icke prutar, blott ändamålsenliga och praktiska förslag framläggas, kommer säkerligen styrelsen med sin kända nitälskan om en sund utveckling af fängvården att för framtiden taga hänsyn därtill.

Jag har, herr talman, velat göra dessa erinringar i frågan i hopp om att hvad jag påpekat måtte vinna beaktande vid de förslag till nya eller tillbyggnader af äldre fängelser, som kunna vara att motse. I förevarande fall har jag intet annat yrkande att göra än om förordande af utskottets förslag.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Albert Petersson: Herr talman! Då den föregående ärade talarens anförande icke utmynnade i annat än ett förordande af utskottets förslag, kan det ju synas ganska öfverflödigt, att jag här tager kammarens uppmärksamhet i anspråk. Men hvad han i sitt yttrande berörde föranleder mig att till kammarens kändedom bringa den ombildning, i hvilken vårt fängelsesystem för närvarande befinner sig.

Han uttalade det önskemålet, att det måtte anläggas några större centralfängelser i landet och att en del småfängelser måtte försvinna. Ja, mina herrar, det är just hvad man för närvarande arbetar på inom fängvården. Jag vill erinra om att till löneregeringskommittén har öfverlämnats frågan om reglering af fängvårdsstaterna och att i detta uppdrag ingår befogenhet att öfverväga den lämpligaste organisationen af fängvården i dess helhet, däribland äfven att undersöka, om och i hvad mån det är lämpligt att inrätta större centralfängelser och nedlägga en del mindre. Jag tviflar icke på, att sådant kommer att förordas, ty det är klart, att administrationskostnaderna därigenom skola nedbringas. Också är det klart, att därmed väsentliga fördelar kunna vinnas för den arbetsdrift, som på senare tid införts i fängvården och af hvilken mycket goda resultat väntas särskildt med hänsyn till den oppfostrande verksamhet, som ligger däri, att fångarna vänjas vid ordnad arbete af beskaffenhet, som kan lända dem till nytta, när de återförsättas i frihet.

Hvad speciellt Växjöfängelset beträffar, är det ämnadt att er-

sätta centralfängelser för kvinnor i Göteborg, som på senare tider inhyt ett ringa antal fångar. Om och i hvad mån det skulle vara klokt att öka detta fängelse i Växjö utöfver hvad som nu föreslagits är jag icke i tillfälle att yttra mig om. Emellertid är det af trängande vikt, att fängelset utan tidsutdräkt blir så ordnad, att det kan lämna plats för de kvinnliga fångar, som skola flyttas från Göteborg.

Ang. nybyggnader m. m. vid länsfängelset i Växjö.
(Forts.)

Den föregående talaren förordade jämförelsevis stora fängelser och sade, att Härlandafängelset redan skall ha visat sig vara för litet. Jag tror emellertid, att det är af vikt, att man icke bygger mera, än som för hvarje tid kan anses vara nödvändigt, och speciellt att man nu icke bygger större fängelser, än som man sedermera kan hafva användning för. Det är nämligen så, att här inom mycket kort tid förestår en nödvändig revision af strafflagen i vårt land. En dylik revision är redan så tillvida af Riksdagen själf påfordrad, som den begärt en omläggning af bötesstraffet med hvad därmed sammanhänger. Men när man upptager den frågan, finner man, att den för in på ganska vidsträckta områden och kommer att föranleda en icke obetydlig omarbetning af strafflagen i öfrigt. Skulle nu allt detta bli på ett tillfredsställande sätt ordnad, bör däraf följa — ty det är uppgiften — att antalet af de personer, som få aftjäna bötesstraff, blir väsentligen minskadt. I så fall blir återigen cellutrymmet icke upptaget så mycket som för närvarande och man får sålunda celler lediga.

Med hänsyn till dessa förhållanden anser jag det synnerligen önskligt, att icke flera eller större anstalter byggas, än som nu äro nödvändiga, och att man håller möjligheten öppen att i framtiden kunna rätta sig efter de förhållanden, som då inträda, och dessa komma väsentligen att bestämmas af det förslag till ordnande af fångvården i hela landet, som kan komma fram och af de riktlinier, efter hvilka en strafflagsrevision kommer att gå.

Herr Leander: Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har omnämnt, att löneregleringskommittén nu har fångvårdsstaten under behandling. Betänkande från kommittén i detta ämne är att förvänta inom den närmaste framtiden. Och alldenstund jag har äran vara medlem af kommittén vid dess behandling af fångvårdsstaten, anser jag mig kunna säga, att kommittén just kommer att uttala sig för lämpligheten af sådana medelstora fängelser på 200 à 300 fångar, som jag förut omnämnde. Då menar jag, att det vore klokt, att man redan nu, när man står i färd med att utvidga ett fängelse, toge hänsyn till denna kommitténs åsikt.

Det kan ju vara möjligt, att fångantalet i sin helhet kan komma att minskas; och ingen skulle vara mera glad däröfver än vi fångelsestjänstemän. Men om man också får några celler till öfvers, är det bättre, än om det är brist på sådana. När man skall bygga

Ang. nybyggnader m. m. vid länsfängelset i Växjö.
(Forts.)

ett fängelse, beräknar man huru många fångar, som möjligen skulle behöfva inhysas i detsamma. Men enligt hvad jag förut påpekat, har det ofta visat sig, att man räknat fel: man har fått flera fångar, än man beräknat, och fängelset har snart visat sig vara för litet. Jag säger därför ännu en gång: det skadar icke att ha några celler i reserv. Och när man nu här skall göra en tillbyggnad, blir kostnaden därför icke mycket högre, om man låter den inrymma 50 celler i stället för blott 25. Det blir sämre, om man sedan i framtiden måste ånyo tillbygga fängelset, och det är mindre ändamålsenligt än att göra den nödiga tillbyggnaden på en gång.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Då jag tillhör den afdelning, som i första hand har behandlat denna hufvudtitel, har jag begärt ordet med anledning af den föregående talarens yttrande.

Det har icke heller undgått mig, att den tillbyggnad, hvarom här är fråga, möjligtvis borde ha varit tilltagen något större, än förslaget utvisar. Men efter allt hvad man kan finna, lär behovet i alla fall för en längre framtid vara tillgodosedt genom den ifrågasatta tillbyggnaden, oaktadt den icke innehåller mer än 25 celler. Vi ha på afdelningen sett situationsplan öfver Växjöfängelset och äfven ritningen till den föreslagna utvidgningen. För den händelse det skulle ställa sig så, som den föregående talaren säger, att länsfängelset i Växjö framdeles skulle behöfva utvidgas och göras till ett stort centralfängelse, lägger denna nybyggnad icke hinder i vägen därför. När det förhåller sig så, lär det väl icke vara möjligt att motsätta sig den begärda tillbyggnaden, äfven om man anser, att den kunde ha tilltagits något större. Antalet nya behöfliga celler utgör enligt beräkning endast 15, därtill ha lagts ytterligare 10, så att hela ökningen blifvit 25. Och det är att märka, att ritningen utvisar ytterligare 6 celler, s. k. nattceller. Man kan således räkna med 31 celler i den föreslagna utbyggnaden. Och gör man det, tror jag, att kostnaden per fånge och cell nedbringas, så att slutsumman icke kan anses förtvifladt hög.

När därtill kommer, att fångvårdsstyrelsen sålt centralfängelset i Göteborg och att denna nybyggnad skall uppföras för medel, som erhållits vid ifrågavarande försäljning, har det icke synts mig möjligt att motsätta sig förslaget, som innebär, att det gamla länsfängelset i Växjö skall förvandlas till kvinnofängelse.

Huru man än ser saken, lär det icke varit möjligt för utskottet annat än att tillstyrka hvad Kungl. Maj:t föreslagit. Och jag tror icke, att man gjort sig skyldig till något slöseri i denna punkt.

Öfverläggningen var härmed slut. Kammarern biföll utskottets hemställan.

Punkten 20:o).

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 21:o), angående anslag till uppförande af bostadshus för vaktkonstaplar vid centralfängelset i Härlanda. *Ang. uppförande af bostadshus för vaktkonstaplar vid centralfängelset i Härlanda.*

Med tillstyrkande af bifall till Kungl. Maj:ts förslag hemställde utskottet, att Riksdagen måtte till uppförande vid centralfängelset å Härlanda af fem bostadshus för vaktkonstaplar, hvardera afsedt för fyra familjer, å extra stat för år 1910 anvisa ett belopp af 150,000 kronor.

Efter föredragning af utskottets hemställan lämnades på begäran ordet till:

Herr Jesperson, som yttrade: Herr talman! Det har icke kunnat undgå att väcka min uppmärksamhet, att kostnaderna för dessa bostadshus förefalla alldeles ofantligt höga. Det är här fråga om uppförandet af fem bostadshus, afsedda för tjugu vaktkonstaplar. I hvarje hus skulle således inrymmas bostadslägenheter för fyra familjer. Hela kostnaden är upptagen till 150,000 kronor; hvadan sålunda på hvarje byggnad kommer ett belopp af 30,000 kronor och på hvarje lägenhet 7,500 kronor. Det måste väl förvåna hvar och en, som något litet tänkt sig in i denna sak, att kostnaderna verkligen skola behöfva blifva så stora, då hvarje byggnad är gemensam för fyra familjer. Ännu mera förvånansvärdt är detta, om man gör en jämförelse med förhållandena i öfrigt på det praktiska lifvet och t. ex. tänker på de egna-hemslägenheter, som komma att byggas. I fråga om dessa får man väl i allmänhet förutsätta, att hvarje familj skall ha åtminstone två rum och kök. Då man vet, inom hvilken ram kostnaden för dylika lägenheter måste begränsas, kan det ej annat än synas egendomligt, att kostnaden kan stiga till sådana belopp för här ifrågavarande bostäder, som icke ens erbjuda två ordentliga rum och kök, utan allenast innehålla ett rum jämte uppvärmd tambur och kök.

Jag är säker på, att om det på landsbygden skulle uppföras bostadshus till sådana pris, som det här är fråga om, då skulle de flesta landtmän icke kunna få några ordentliga bostäder. Ty det är ju alldeles orimligt, att kostnaden skall behöfva vara så stor. Hvarpå detta beror, förstår jag icke. Just på den plats, där dessa bostadshus skola uppföras, är nämligen eu del byggnadsmaterial, t. ex. tegel, billigare än på något annat ställe i vårt land. Då det här är fråga om byggnader af så enkel beskaffenhet och det skall inrymmas fyra familjer i hvarje hus, borde det ovillkorligen kunna

Ang. uppförande af bostadshus för vaktkonstaplar vid centralfängelset i Härlanda. byggas för billigare pris, om man tager all möjlig hänsyn till att ordna det så bra, som görligt är.

Det är nog mången gång så, att statens byggnader blifva alltför dyra. Jag har åtminstone lagt märke till, att exempelvis de hus, som uppförts för statens järnvägar, ställt sig mycket dyrare än, ja, ofta dubbelt så dyra som privata byggnader under motsvarande förhållanden.

Jag har intet yrkande. Jag har endast velat göra denna erinran, därför att det ständigt visat sig, att kostnaderna ökas för alla slag af byggnader, som uppföras för statens räkning och att dessa kostnader stiga så orimligt, att man ovillkorligen måste försöka att begränsa dem till mera rimliga proportioner.

Herr Persson i Stallerhult: Herr talman! Ja, jag kan gifva den förre talaren rätt i allt hvad han sade beträffande dyrheten af de byggnader, som uppföras för statens räkning, vare sig på det ena eller andra hållet. Och jag är rätt glad därför, att han begärt ordet i denna punkt och påvisat, att dessa bostadshus syntes honom blifva väl dyra.

Det har ju gått mycket lätt för såväl fängvårdsstyrelsen som i all synnerhet för järnvägsstyrelsen att få hvilka anslag, som än begäras, då det är fråga om att uppföra byggnader. När man i allmänhet granskar uppgjorda ritningar och kostnadsförslag, skall man finna, att anslagen äro rundligt tilltagna; och det läser väl därför i de flesta fall gå att uppföra byggnaderna inom ramen af de kostnadsbelopp, som begäras.

På ett annat håll däremot, nämligen på fjärde hufvudtiteln, kan knappast en liten vaktstuga uppföras, utan att den skall nagelfaras på alla möjliga sätt. och man skall pruta på de begärda summorna. Och om man sedan icke lyckas att uppföra dem för lägre kostnad, blir det ett starkt klander.

Den erinran, som af den föregående talaren gjorts, kan väl vara till nytta i så måtto, att vederbörande äfven på detta håll se sig väl före, då de begära anslag för byggnader af ifrågavarande slag, så att icke arkitekterna få regera såsom de vilja.

Äfven inom utskottet funno vi, att kostnaderna voro väl höga för de hus, om hvilka här är fråga. Ritningarna och kostnadsförslagen granskades mycket noga, och utskottet har, såsom synes af motiveringen, äfven för sin del trott, att besparingar skulle kunna göras på åtskilliga håll, men man har icke vågat att nedsätta beloppen under de begärda anslagen till några uppgifna summor. Man har dock i alla fall trott, att denna erinran skulle hafva det goda med sig, att all möjlig sparsamhet iakttoges vid byggnadernas uppförande.

Vid en noggrann granskning af ritningarna å husen får man nog i alla fall den uppfattning, att det icke går att bygga husen för

afsevärdt lägre belopp, än här ifrågasatts. Det är nämligen att märka, att alla möjliga bekvämligheter blifvit tillgodosedda inom dessa byggnader; för familjerna i fråga har härvid följts den princip, som Andra Kammaren alltid uttalat, då det gällt lägre betjante eller tjänstemän, som skola hafva bostad in natura, nämligen att de skola få följa med tidens kraf och få bekvämligheter, såvidt möjligt är. Detta har blifvit tillgodosedt här. Vidare är det att märka, att inom de ifrågavarande kostnadsbeloppen, för hvilka husen skola uppföras, alla möjliga behof skola varda tillgodosedda. Det finnes icke ett enda uthus, utan allt hvad som erfordras för en familj, i en stad, är inrymdt under samma tak. Det är också därför naturligt, att man får räkna med att husen blifva betydligt dyrare, än de annars skulle blifva. Det kunde nog vara möjligt att bygga endast bostadshusen billigare, men då skulle byggas särskilda uthus och det skulle draga med sig särskilda kostnader. För öfrigt har det icke heller funnits plats att sätta uthusen på utan att symmetrien blifvit skadad. Vidare ligger det äfven andra utgifter i de beräknade summorna, nämligen för vatten och elektricitet, och så därjämte för de såväl öfver- som underjordiska ledningar, som dessa hus draga med sig af den anledning, att de ligga ett stycke ifrån fängelset, där dessa ledningar förut finnas.

Man har granskat förslagen och därvid, som sagdt, funnit, att det icke vore möjligt att sätta den ena eller andra summan till lägre bolopp, än som föreslagits, men genom det uttalande, som utskottet gjort, har man trott, att vederbörande skulle iakttaga all den sparsamhet, som möjligt är, utan att ändamålet med byggnaderna skulle förfelas.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet Albert Petersson: Någon annan anmärkning har icke blifvit gjord mot denna punkt, än att kostnaderna skulle vara för högt beräknade. Det är ju klart, att, i en sådan rent teknisk fråga som denna, justitieministern måste vara beroende af den utredning, han får. Här äro kostnadsberäkningarna och ritningarna uppgjorda af fångvårdsstyrelsens arkitekt, hvilken, det kan jag försäkra, i allmänhet icke har visat sig taga till för högt eller för stort, utan snarare beräknat ganska måttligt. Vidare äro ritningarna granskade af öfverintendentsämbetet. Och därmed har departementschefen vid förslagets framläggande måst låta sig nöja.

Nu har statsutskottet uttalat i motiveringen, att det visserligen icke kan föreslå någon viss nedsättning i den af Kungl. Maj:t föreslagna anslagssumman, men antager, att begränsning å densamma må kunna äga rum. Detta kommer naturligtvis att föranleda justitieministern att, innan han går i författning om dessa byggnaders uppförande, låta ytterligare underkasta kostnadsberäkningarna

Ang. uppförande af bostadshus för raktkonstaplar vid centralfängelset i Härlanda.
(Forts.)

*Ang. uppförande af bo-
stadshus för
vaktkonstap-
lar vid cen-
tralfängelset
i Härlanda.
(Forts.)*

en granskning och utredning i syfte att undersöka, om besparingar kunna göras. Och herrarna kunna vara öfvertygade om, att det icke skall användas mera penningar, än som för ändamålet är nödvändigt.

Öfverläggningen var härmed slutad. Kammaren biföll utskottets hemställan.

Punkten 22:o)—25:o).

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 26:o).

Lades till handlingarna.

Punkten 27:o).

Utskottets hemställan bifölls.

§ 6.

Härefter fanns å föredragningslistan upptaget statsutskottets utlåtande n:o 4, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

Punkten 1:o).

Utskottets hemställan bifölls.

*Ang. beskick-
ningar och
konsulat.*

Punkten 2:o) angående beskickningar och konsulat.

Kungl. Maj:t hade under denna hufvudtitel föreslagit Riksdagen, dels att å staten för beskickningar och konsulat måtte uppföras lön för en vicekonsul i Archangel och S:t Petersburg med 10,000 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 2,000 kronor i hyresbidrag och 4,400 kronor i ortstillägg; dels ock att vicekonsulns i Riga aflöning måtte höjas med 3,600 kronor till 10,800 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 3,000 kronor i hyresbidrag och 4,200 kronor i ortstillägg.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom Andra Kammaren af herr *Palme* väckt motion, n:o 139, däri hemställts, att Riksdagen ville besluta om följande förändring i nu gällande aflöningsstat för beskickningar och konsulat:

Ryssland.

Riga.

	Lön.	Hyresbidrag.	Ortstillägg.	Summa kronor.
Konsul	3,600	3,000	4,200	10,800;

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

samt föreskrifva, att konsuln i Riga fortfarande ägde uppbära 1,200 kronor för bestridande af kostnader för kanslihuset.

Utskottet hemställde, att Riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

a) å staten för beskickningar och konsulat uppföra lön för en vicekonsul i Archangel och S:t Petersburg med 10,000 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 2,000 kronor i hyresbidrag och 4,400 kronor i ortstillägg; samt

b) likaledes med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med afslag å herr Palmes ofvannämnda motion höja vicekonsulns i Riga aflöning med 3,600 kronor till 10,800 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 3,000 kronor i hyresbidrag och 4,200 kronor i ortstillägg.

Reservation hade emellertid afgifvits af herrar Starbäck och Berg i Stockholm, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att Riksdagen, med anledning af Kungl. Maj:ts föreliggande förslag och herr Palmes ofvannämnda motion, måtte å staten för beskickningar och konsulat uppföra:

a) lön för en vice konsul i Archangel och S:t Petersburg med 7,000 kronor, hvaraf 2,300 kronor i egentlig lön, 1,400 kronor i hyresbidrag och 3,300 kronor i ortstillägg; samt

b) lön för en konsul i Riga med 10,800 kronor, hvaraf 3,600 kronor i egentlig lön, 3,000 kronor i hyresbidrag och 4,200 kronor i ortstillägg, med rättighet för konsuln i Riga att fortfarande dessutom uppbära 1,200 kronor för bestridande af kostnader för kansli-lokal.

Efter föredragning af punkten yttrade:

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Herr talman, mina herrar! Vid denna punkt hafva två af utskottets ledamöter från denna kammare afgifvit en reservation, som är både principiellt och praktiskt sedt mycket betänklig. Den har nämligen en mycket stor principiell räckvidd — jag vågar säga kanske större, än de ärade reservanterna från början tänkt sig.

När den nya organisationen utaf vår diplomati och vårt konsulatväsen infördes — det var år 1906 — anfördes till statsrådsprotokollet följande: »Innan jag går vidare, torde jag böra påpeka, att löneförmånerna enligt kommitténs förslag för tjänstemännen så-

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

väl inom departementet som vid beskickningarna fastställts efter ett bestämdt system, därvid den egentliga lönen bestämts till lika belopp för hvarje tjänsteinnehafvare i samma grad.» Kabinettssekreterare och generalkonsuler åtnjuta 6,600 kronor i lön, afdelningschefer, legationsråd och konsuler 5,400 kronor samt förste sekreterare, legationssekreterare och vice konsuler 3,600 kronor.

Denna princip, detta system är alldeles enhetligt genomfördt i den stat, som Riksdagen sedermera accepterade. Men nu komma de ärade reservanterna och vilja alldeles bryta ned detta system. De föreslå i lön för en vice konsul i Archangel och S:t Petersburg 2,300 kronor, medan han, enligt det vedertagna systemet, skulle hafva 3 600 kronor, samt för en konsul i Riga 3,600 i stället för 5,400. Detta skulle ju således rubba hela systemet. Men därtill kommer en annan sak. Uti den förordning angående villkoren för åtnjutande af lönerna, som samtidigt förelades Riksdagen och af densamma godkändes, fastställdes i siffror de särskilda afgifter, som skulle påläggas hvarje ämbetsman för hans pensionering. Dessa afgifter voro uträknade efter den då sittande pensionskommitténs förslag — hvilket ju sedermera har blifvit lag. Hvilka voro nu dessa siffror? Det var för legationsråd och för konsuler 290 kronor och för legationssekreterare och vice konsuler 125 kronor. Afgifterna äro således beräknade efter $\frac{1}{10}$ procent för hvarje 100 kronor af pensionsunderlaget. Och pensionsunderlaget i detta fall är lönen. Nu vilja reservanterna, att lönen för vice konsul i detta fall skall nedsättas till 2,300 kronor och för konsul till 3,600. Det är således ett betänkligt rubbande utaf ett redan antaget system, och dessutom skulle det medföra en uppenbar orättvisa mot de personer, som skulle erhålla befattningarne såsom vice konsul i Archangel och konsul i Riga. Ty när de blifva befordrade till dessa platser, måste de erlägga pensionsafgift såsom andra vice konsuler och konsuler. Men herrarna vilja sätta lönen för konsuln i Riga efter det belopp, som enligt systemet tillkommer vice konsuler, och jämväl sänka lönen för vice konsuln i Archangel. Redan af principiella skäl vore det alltså, enligt mitt förmenande, mycket beklagligt, om reservationen blefve antagen af kammaren, och till följd däraf har jag redan vid debattens början velat påpeka detta.

Men det är äfven praktiska skäl, som göra, att jag måste på det bestämdaste afråda från att antaga reservationen. Reservanterna säga angående Archangel: »Då det af den förebragta utredningen ej klart framgår vare sig att aflöningen till vice konsuln i Archangel bör ställas så högt, som af Kungl. Maj:t föreslås, ej heller att generalkonsulns i S:t Petersburg arbetsbörd är så stor, att den behöfver en särskild lindring», så hafva reservanterna bestämt sig för det lägre beloppet af 7,000 kronor. Man får emellertid tänka på, att hufvudsakligen denne tjänstemans verksamhet skall förläggas till Archangel. Där-

för har detta förslag från Kungl. Maj:t framkommit. Man har nämligen omöjligt kunnat finna någon lämplig innehafvare af ett olönadt konsulat där. Generalkonsuln i Petersburg har rest upp och försökt att få tag i någon, men det har varit förgäfvat, han har icke lyckats. Med hänsyn till våra intressen där, hvilka, såsom framgår af den kungl. propositionen, äro ganska stora, har Kungl. Maj:t därför icke kunnat finna någon annan utväg än det förslag, som Kungl. Maj:t afgifvit. Vidare är arbetsbördan vid generalkonsulatet i Petersburg mycket stor och därför har man, för att vice konsuln i Archangel äfven om vintern skall vara till nytta, föreslagit, att han, som allenast under sommarmånaderna behöfver vistas i Archangel, under vintermånaderna skall tjänstgöra i Petersburg. Är då detta belopp af 7,000 kronor tillräckligt? Jag tror det knappast. Lefnadskostnaderna där uppe äro ganska dyra. Om man ser efter, huru våra konsulattjänstemän i Archangel voro aflönade förut under unionstiden, så finner man, att generalkonsuln hade sammanlagdt 17,500 kronor i löneförmåner. Samma belopp uppbäres fortfarande af den norske generalkonsuln, som förestår vårt konsulat där uppe; han uppbär nämligen den dag, som i dag är, 17,500 kr., och han har därjämte rättighet att under vintermånaderna vistas hvar han vill — hvilket måste betraktas såsom en rent ekonomisk fördel.

Jag kan således icke alls finna, att det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet till vice konsuln i Archangel och Petersburg är för högt.

Härefter kommer jag till frågan om konsulatsbefattningen i Riga. Beträffande denna har en motion blifvit väckt af herr Palme, hvilken motion fått ett uttryck i den vid punkten fogade reservationen. Herr Palme föreslår, att för aflönande af en konsuln i Riga måtte i staten upptagas 10,800 kronor, däraf 3,600 kronor i lön, hvarjämte konsuln skulle fortfarande uppbära 1,200 kronor för bestridande af kostnader för kanslilokal. Jag har redan förut påpekat de principiella betänkligheterna mot ett dylikt förslag. I sin motion säger herr Palme: »Af utrikesministerns här ofvan relaterade anförande framgår, att budgethänsyn åtminstone delvis varit bestämmande för hans förslag, att konsulatet i Riga skulle förändras till vicekonsulat. Då nu i och med detsamma som i årets statsverksproposition under 3:dje hufvudtiteln hemställes, att vicekonsulns i Riga aflöning må höjas med 3,600 till 10,800, har hans excellens utrikesministern själf annullerat denna budgethänsyn» etc., och han framställer denna fråga: Är det icke synnerligen märkligt, att konsekvensen häraf icke blifvit förslag om vicekonsulatets förändring till konsulat? Jag tror emellertid, att denna fråga redan fått sitt svar i den kungl. propositionen, där det säges: »Ehuru det icke kan förnekas, att vicekonsulatets i Riga betydelse i hög grad stigit sedan 1906, och att den öppnade di-

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

rekta ångbåtslinjen Stockholm—Riga än ytterligare torde komma att höja dess vikt, anser jag dock icke skäl föreligga att redan nu förändra den år 1906 införda konsulära organisationen för Ryssland.» Jag anser, att det kan hafva stor betydelse att åtminstone ännu några år bibehålla den anordningen, att generalkonsulatet i S:t Petersburg, hvars nuvarande innehafvare sitter inne med grundlig kännedom om förhållandena i Ryssland, får utföva chefskapet. Jag vill däremot fullt erkänna det berättigade i den tanke, som ligger till grund för herr Palmes motion. Det är säkerligen en tanke, som inom kort bör realiseras, men för närvarande ligger saken så, att jag måste på det bestämdaste afråda från bifall till detta förslag.

Det är på dessa skäl ur såväl principiell som praktisk synpunkt, som jag vågar vädja till kammaren att fatta sitt beslut i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag. I hvarje fall erfordras för åstadkommande af rättvisa och billighet med afseende på de två ifrågavarande befattningshafvarnas yrkanden, som jag icke kan framställa, men jag hoppas, att sådana yrkanden ej heller behöfva ifrågakomma, utan att kammaren vill acceptera Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Starbäck: Herr talman! Jag vill icke bestämdt förneka — ehuru jag icke fann mig fullt öfvertygad af hans excellens herr utrikesministerns anförande — att de principiella skäl, som han framhöll vara af så utomordentligt stor vikt, skulle vara tillräckliga för att aflifva den reservation, som jag tillsammans med en kamrat i statsutskottet fogat vid utlåtandet. Jag skall bedja att något senare få återkomma till dessa betänkligheter, men jag vill nu här omnämna hvad som gjort, att jag fäst min uppmärksamhet vid denna punkt.

Det är naturligtvis den omständigheten, att i ämnet föreligger en motion, och på grund af densamma och de upplysningar, som här föreligga, har jag sökt att sätta mig in i frågan.

Jag skall då till en början bedja att få i någon mån sysselsätta mig med förhållandena i Archangel. Det är ju i allt fall på det sättet, att de sakkunnige i det utlåtande, som legat till grund för 1906 års Riksdags beslut, uttalade — vi kunna ju taga detta till utgångspunkt, såsom herr utrikesministern gjorde — att det, sedan unionen upplöstes, förefaller, som om de svenska intressena i Archangel icke vore större, än att de mycket väl skulle kunna skötas af en oaflönad konsul. Nå, hvilka förhållanden hafva då inträffat, som göra, att det nu behöfves en aflönad vice konsul i Archangel? Jo, det är, såsom jag kan förstå, två saker, som skulle göra detta. För det första har handelsomsättningen ökat, så att den svenska sjöfarten på Hvita hafvets hamnar år 1897 utgjorde 45,007 ton. Och det andra är, att generalkonsuln i S:t Petersburg

är till den grad öfverhopad af göromål, att det under viss del af året erfordras ett särskildt aflönadt biträde. Det är egentligen detta senare, som jag här finner sakna all utredning. Inom parentes sagdt har jag dessutom icke kunnat underlåta att fästa mig vid, att när det gäller att bibehålla vice konsulatet i Riga, så stannar hans excellens herr utrikesministern vid generalkonsulns i S:t Petersburg uppfattning emot beskickningens och ministrarnas i S:t Petersburg utlåtande, under det att, då det gäller konsulatbefattningen i Archangel, det saknas, åtminstone i de dokument, som vi inom statsutskottet haft att tillgå, hvarje uttalande från beskickningen i S:t Petersburg. Det kan hända, att detta är ett förbiseende, som icke har någon betydelse, men nog förfaller det något egendomligt.

Hvad är det nu, som gör, att generalkonsuln i S:t Petersburg är så öfverhopad med arbete? Jo, för det första har importen af svenska varor till Ryssland stigit alldeles ofantligt. För år 1906 uppgår den till 6¹/₂ miljoner rubel och för 1907 till 11¹/₄ miljoner rubel. Jag vet nu icke, hvarifrån dessa siffror härstamma, men jag har gjort mig besvär med att kontrollera siffrorna för 1906 — såvidt det nu är någon kontroll — och har då af kommerskollegii statistiska tabeller funnit, att importen till Ryssland af svenska varor var år 1906 3,800,000 rubel, således ungefär hälften af hvad här uppgifvits, eller i svenskt mynt 7,480,243 kronor. Om nu siffrorna för år 1907, som jag ännu icke kunnat kontrollera, ty såsom jag tror, hafva tabellerna för detta år ännu icke utkommit, förete en liknande reduktion, så vill jag helt anspråklöst fråga hans excellens herr utrikesministern, hvar det rätta ligger, i kommerskollegii berättelse eller i de uppgifter, som här framkommit, förmodligen genom generalkonsulatet i Petersburg.

Medan jag är inne på generalkonsulatets i Petersburg uppgifter, kan jag icke underlåta att för ett ögonblick yttra mig om de siffror, som lämnats angående handeln på Petersburg och Riga. Om jag icke tager miste, så tvistades det om, då fråga var om inrättande af en statsunderstödd ångbåtsförbindelse med Ryssland, huruvida det skulle blifva en förbindelse mellan Stockholm och Riga eller Stockholm och Reval. På grund af den rivalitet, som höll på att uppkomma mellan dessa linjer, införskaffades uppgift om importsiffrorna, — vi hafva dem aftryckta i herr Palmes motion — och det befinnes då, att för hvardera af åren 1903 och 1904 öfverstiger importen till S:t Petersburg med Kronstadt importen till Riga med omkring 6 miljoner kronor. Men man finner också, att om man — hvilket förefaller mig rimligt och riktigt — från dessa siffror — jag förmodar att de också inkommit genom generalkonsulatets i S:t Petersburg försorg, — afdrager de siffror, som belöpa sig på stenkolsimporten för örlogshamnen i Kronstadt och de örlogsskepp, som bruka ligga i S:t Petersburg, så får man siffrorna omkastade. Importen till Riga belöper sig då till sammanlagdt 20

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

Ang. beskick-
ningar och
konsulat.
(Forts.)

miljoner kronor högre än importen till S:t Petersburg och Kronstadt. Nu vill jag icke påstå, att generalkonsuln i S:t Petersburg lämnat felaktiga uppgifter, men de förefalla mig i alla fall märkvärdiga, och om det verkligen är så, att detta generalkonsulat är så öfverhopadt med arbete, att det icke ens kan lämna sådana uppgifter riktiga, så medgifver jag gärna, att det behöfs ett särskildt aflönadt biträde, som ordnar sådana saker.

Det må nu vara huru som helst med det förhållandet, att importen till Ryssland stigit så orimligt, så borde det ändå vara fråga om, huruvida detta skulle vara en särskild anledning till att det behöfdes lindring i generalkonsulns i S:t Petersburg arbetsbörda, ty om man ser efter, huru det förhåller sig, så finner man, att importen till Riga stigit mer än importen till S:t Petersburg, och jag tror, att arbetsbördan därigenom kommit att ökas mera för vice konsuln i Riga än för generalkonsuln i S:t Petersburg.

Om vi gå vidare i framställningen, så finna vi den nya reguliära ångbåtsförbindelsen mellan Stockholm och Riga omnämnd därstädes, och sedan säges det: »Den stora framgång, som den svenska afdelningen på den konstindustriella utställningen i S:t Petersburg rönt, torde äfven bidraga till att öka våra handelsförbindelser med Ryssland och därmed arbetet vid generalkonsulatet.» Det är ju verkligen möjligt — man får lifligen hoppas det — att så blir förhållandet, men efter hvad jag vet, och jag har talat med ett par köpmän, som hafva affärer på Riga, så har intet särskildt resultat af denna konstindustriella utställning i S:t Petersburg ännu förmärkts bland affärsmännen. Men däremot vet jag, att en svensk köpman haft utställning i Riga och där lyckats göra ganska afsevärda affärer.

Slutligen är det en sak, som jag icke här vill närmare beröra, men det verkar, som om det skulle ligga någon smula personligt bakom detta, det kan icke förnekas; och jag undrar, om icke, då generalkonsuln hittills med egna medel aflönat ett biträde, för att hans krafter icke skola blifva öfveransträngda, han fortfarande skulle kunna göra det.

Dessutom förefaller det mig — och jag skall nu be att få yttra mig något om förhållandena i Riga — som om det inträffat ett par omständigheter, som enligt min mening borde vara bestämmande, då det gäller att afgöra, huruvida representantskapet där skall vara ett konsulat eller icke.

Det är dels, att Östersjöprovinserna blifvit ett generalguvernement, dels att Riga är säte för en generalguvernör med i många fall suverän myndighet och, särskildt uti administrativa frågor, med en ytterst vidsträckt befogenhet. Denne guvernör kan alltså direkt understödja och underhjälpa den svenska handeln. Jag har ett alldeles färskt exempel på, hvilken omgång och tidsutdräkt, besvär och kostnader det tager för en svensk köpman, som icke kan an-

vända sig af konsuln i Riga, utan måste genom beskickningen i Petersburg söka sig fram t. ex. till tullministeriet för att få sina tullförhållanden ordnade. Det är väl i alla fall också på det sättet, mina herrar, att, då nu Sverige fått två reguljära ångbåtsförbindelser med Ryssland med hamn i Riga, af hvilka den ena linjen är understödd med statsmedel och den andra privat, det väl är rimligt, att vi, när vi nu vilja upprätta en dylik handelsförbindelse, redan från densammans begynnelse söka att tillgodose den på bästa sätt, just med tanke på, att på denna handelstrade skall befordras svenska varor och gifvas ansatser till svensk företagsamhet. Denna hamn ligger utan tvifvel bäst till bland de ryska hamnarne och är den rikaste och största med afseende å handeln, och där kan man få en replipunkt, som hjälper de svenska affärsmännen in i det stora ryska handelsnätet. Skola vi då vänta ett par år? Hans excellens utrikesministern säger, att för närvarande är det risk att göra Riga till ett konsulat, men om ett par år komma vi i alla fall att göra det. Det är för mig ett enda stort frågetecken. Det förefaller mig, som om det icke blott vore naturligt för själfva sakens skull, att det nu blefve konsulat i Riga, utan det förefaller mig också — fast det kan ju hända jag har orätt däruti — som om inrättandet af ett konsulat i Riga skulle befria generalkonsuln i St Petersburg från en del omsorger och bekymmer, att därigenom generalkonsulns arbetsbörd skulle minskas så pass, att den archangelske vice konsulns vistelse i Petersburg på vintern icke skulle vara af så stort behof påkallad; ty det är i själfva verket — inom parentes sagdt — högst märkvärdigt, att arbetsbördan vid generalkonsulatet i Petersburg tycks vara större under den tid, då hamnen icke är isfri, nämligen under vintern, ty under sommarmånaderna skall ju det konsulära bitrådet, som det kallas, vistas uti Archangel.

Om jag således skulle söka sammanfatta mina synpunkter, äro de följande. Jag anser det vara möjligt, men icke utredt, att vi behöfva en aflönad vice konsul i Archangel, men jag finner det icke på något sätt utredt, att generalkonsulatet i Petersburg behöfver en ökad hjälp, utan snarare anser jag, att minskning i den arbetsbördan skulle kunna ske genom att vice konsulatet i Riga blefve konsulat. Jag finner det till full evidens klargjort, äfven genom konsulatkommitténs af 1905 och 1906 betänkande, utaf de yttranden, som sedan fällts här i kammaren och utifrån samt af hans excellens utrikesministerns yttrande till statsrådsprotokollet 1906, då han förklarar, att det delvis var af budgethänsyn, som han ville bibehålla vice konsulatet i Riga — jag finner det därigenom till full evidens klargjort, att det bör vara ett konsulat i Riga, och det synes mig, att det vore lämpligt, om det genast kunde inrättas.

Nu komma vi till det principiella i saken, hvilket — det måste

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

jag medgifva — är af den beskaffenhet, att det kanske bestämmer kammarens beslut. Hans excellens utrikesministern förklarade, att vi ha på det sätt, hvarpå fördelningen skett uti lön, hyresbidrag och ortstillägg åstadkommit ett visst virrvarr med afseende å aflöningsförhållandena. Det är möjligt, men den saken tror jag skulle kunna vara ganska lätt afhjälpt genom att här ändra yrkandet med afseende å aflöningen till vice konsuln i Archangel till 7,200 kronor, då hans aflöning blefve jämställd med t. ex. den nuvarande aflöningen för vice konsuln i Riga, för vice konsuln i Rotterdam och, om jag icke bedrager mig, för vice konsulerna i Glasgow och åtskilliga andra platser, som synas mig långt viktigare än konsulatet i Archangel. Men om nu också skulle så vara förhållandet, att kammaren genom ett bifall till den af mig afgifna reservationen verkliga skulle bryta mot ett recept, som här förut följts med afseende å fördelningen af lönen uti egentlig lön, hyresbidrag och ortstillägg för konsulter och dylika, skulle detta verkligen vara af större risk än den fördel, som Sverige skulle vinna af att genast från början få en effektiv representation i den replikpunkt för vår handel, som Riga måste anses vara med hänsyn till det väldiga arbetsfält, som där borta ligger framför oss? Skulle risken härvidlag verkligen vara större än fördelen?

Det vågar jag betvifla, och därför ber jag att få yrka bifall till min reservation.

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Herr talman, mina herrar! Jag anser, att den siste ärade talaren på intet vis har klargjort den stora nyttan af att ha ett konsulat i Riga. Jag har visserligen sagt, att det vore önskvärdt att ha ett konsulat i Riga, fast icke nu. Jag tror emellertid, att det är förknadt med en viss risk att göra det på sådant sätt, som den ärade reservanten föreslagit, nämligen med en så obetydlig lön som den nu ifrågasatta.

Hvad de statistiska siffrorna beträffar, så vill jag upplysningsvis meddela, att då det här gäller import till Ryssland man ansett sig böra hämta dem ur ryska tullstatistiken, och det torde nog herr Starbäck mycket väl veta, att de olika ländernas statistiska uppgifter icke alltid stämma öfverens. Det kan ju i vissa fall vara så, att vi här i Sverige kunna få exaktare upplysningar just från Ryssland, hvilket å sin sida kan få riktigare uppgifter från oss o. s. v. För öfrigt vill jag påpeka, att det är omöjligt att bestämma ett konsulats eller en befattnings betydelse uteslutande efter exportsiffror, det är alldeles otänkbart, ty det finnes många andra göromål än de som förorsakas af exporten.

Den ärade talaren har uttalat sin förvåning öfver, att intet yttrande af beskickningen i Petersburg angående vice konsulatet i Archangel medföljde den kungliga propositionen, under det ett

sådant yttrande rörande konsulatet i Riga kommit med. Jag skulle säkerligen ha lämnat ett sådant yttrande som det nämnda, men något sådant har öfverhufvud icke afgifvits, och följaktligen har jag icke heller kunnat lämna det till statsutskottet. Och hvarför, frågar herr Starbäck, har jag icke infordrat något yttrande i fråga om Archangel, när jag gjort det i fråga om Riga? För det första har konsul Fredholm själf skickat sitt förslag genom generalkonsulatet och *beskickningen* i S:t Petersburg, men äfven om han icke gjort det, utan skickat detsamma direkt till mig, så hade jag säkerligen i alla fall inhämtat beskickningens i Petersburg yttrande angående Riga, ty det kan tänkas ligga mer än en rent teknisk konsularfråga bakom. Men jag har icke haft någon tanke på att vidtaga en sådan åtgärd beträffande vice konsulatet i Archangel. Ty det är just i Petersburg den skilnad mellan generalkonsulatet och beskickningen, att det förra är uteslutande afsedt för de konsulära och kommersiella ärendena och den senare för de politiska. Således har jag icke haft anledning att infordra något sådant yttrande från beskickningen angående Archangel, och jag försäkrar herr Starbäck, att jag icke försökt att dölja någonting i denna sak.

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

Likaså synes herr Starbäck tro, att det icke finns några göromål på generalkonsulatet i Petersburg vintertiden. Jo, det finns det visst, det är icke blott sommartiden, som generalkonsulatet har arbete, utan det har en ofantlig stor mängd saker att göra äfven på vintertiden; och hvad det färska exempel beträffar, som den ärade reservanten talade om på den kolossala omgång man måste underkasta sig för att komma till tullministeriet i Riga, såsom han uttryckte sig, så måste jag tillstå att jag ej rätt förstår hvad han menade därmed. Hvad denna förmenta omgång beträffar har jag aldrig hört något klagomål från någon, vare sig från konsul Fredholm i Riga eller generalkonsulatet i Petersburg eller från någon enskild person. För öfrigt har herr Fredholm upplyst mig om, att enligt hans erfarenhet samarbetet med myndigheterna går bra.

Herr talman, jag hoppas fortfarande såsom det mest önskvärda, att Kungl. Maj:ts proposition i denna punkt bifalles.

Herr Palme: Herr talman! Efter herr Starbäcks anförande kan jag inskränka mig till några få korta anmärkningar. Jag vill då erinra herrarne om, hurusom på senare tid det allt mera har blifvit klart för den svenska industriens och de svenska näringsarnes målsmän, att de borde vidtaga energiska åtgärder för att utvidga vårt handelsområde och att på allt sätt gynna och underlätta vår export, och för enhvar är det naturligtvis tydligt, att hand i hand med en sådan utvidgning måste gå sträfvandena för en allt fylligare och allt bättre organiserad diplomatisk och konsular representation.

Nu är det ju så, att den diplomatiska representationen gifvet-

Ang. beskickningar och konsulat. (Forts.)

vis har sitt säte och måste ha sitt säte i de främmande ländernas hufvudstäder, medan däremot den kommersiella representationen helt naturligt bör vara koncentrerad på de orter, där vi ha de största kommersiella intressen. Nu förhåller sig så, att inom det ryska riket, om jag fränser storfurstendömet Finland, som har sin egen konsulära organisation, samtliga östersjöhamnarnes konsulat äro lagda under generalkonsulatet i Petersburg. Alla dessa små och stora hamnorter, Kronstadt, Reval, Riga, Pernau, Windau och allt hvad de heta äro skurna öfver en kam och äro försedda en hvar endast med en vice konsul.

Herr Starbäck nämnde nyss för oss en del siffror, som visade, huru det ställer sig vid en jämförelse mellan förhållandena i Petersburg och förhållandena i Riga ur importens synpunkt. Jag vill endast meddela ännu en siffra — jag tager den ur högen, då det nämligen är flera siffror, som jag här skulle kunna anföra — och denna siffra är hämtad ur Rigas handelskammares senast utkomna officiella redogörelse. Däraf framgår, att importen af maskiner för industriella ändamål och landbruksmaskiner till Petersburg, inklusive Kronstadt, icke uppgår till mer än omkring en half million pud, medan däremot samma import — och det är just denna import, som för oss svenskar med vår industri spelar den största rollen — hvad Riga beträffar, uppgår till öfver en million pud, alltså till dubbelt mot importen till Petersburg.

Vid detta förhållande och då, såsom också tydligt angifvits i den kungl. propositionen, Riga kommer att bli allt bättre och bättre såsom mottagningspunkt å ryska sidan för vår svenska export dit, synes det mig, som om min motion hade bort äga fog för sig. Jag vill erinra om, att medan Petersburg, enligt ett af de mest sakkunnigas yttranden inför konsulatkommittén, ur handelsynpunkt är att betrakta såsom en konstprodukt, är Riga däremot det naturliga inloppet för hela det inre Ryssland och dess stora möjligheter med afseende å svensk export.

Nu säger man, att en vicekonsul, särskildt om han, såsom vår nuvarande vicekonsul i Riga, har konsuls namn, heder och värdighet, kan göra oss samma tjänst som en konsul. Jag tror mig dock något litet känna till ryska förhållanden, och jag kan försäkra herrarne, att en vicekonsul uti en rysk stad har icke på långt när samma ställning i denna sin egenskap, som han skulle ha, om han vore konsul.

I Riga finnes det, om jag icke är oriktigt underrättad, för olika länder tre eller fyra generalkonsulat och en hel mängd konsulat; det är endast tre länder, hvilka äro representerade genom vicekonsuler, och dessa tre länder äro: Argentina, Brasilien och — Sverige. Norge, Danmark, Belgien, Holland — alla dessa länder, af hvilka en del har väsentligen mindre handelsförbindelser med

Riga än Sverige, äro representerade af konsul, några både af konsul och vicekonsul.

Jag vill nöja mig med dessa antydningar och gläder mig åt hoppet, att äfven om, såsom ju mycket väl kan hända, icke denna gång den af mig här förordade ändringen går igenom, skall, enligt hvad hans excellens herr utrikesministern nyss antydde, frågan tagas upp igen och inom två eller tre år ett resultat kunna vinnas i det syfte, jag tänkt mig.

Jag anhåller emellertid, herr talman, att nu få yrka bifall till reservationen.

Herr Broström: Herr talman! Då jag är af en annan uppfattning än såväl den närmast föregående talaren som äfven reservanten rörande de två konsulsposter, hvarom här är fråga, skall jag anhålla att få angifva mina skäl därtill.

Jag tror, att den ärade reservanten skjutit själfva frågan här litet åt sidan, i det att, såvidt jag kunde uppfatta, han i sin bevisföring beträffande vicekonsulsbefattningen i Archangel hade hufvudvikten därpå, att denne vicekonsul enligt det nu framlagda förslaget skulle under den tid af året, då Archangel är afstängd och ingen sjöfart där förekommer, så att något behof att då ha en konsulär representant därstädes icke förefinnes, biträda generalkonsuln i Petersburg. Hufvudmotivet härvidlag är naturligtvis, att vi skola få en tillfredsställande konsulär representation i Archangel under den tid, sjöfarten där pågår. Det synes mig då, att det icke ligger något ondt i utan tvärtom är ett mycket godt uppslag, att man, såsom herr utrikesministern redan påpekat, skulle anordna så, att vicekonsuln i Archangel icke tillätes att under den tid, som sjöfarten därstädes är afstängd, sköta sig bäst han vill, såsom fallet är med t. ex. den norske representanten på samma plats, hvilken för öfrigt har betydligt högre lön, än hvad som här föreslagits för den svenske vicekonsuln. Det synes icke vara annat än bra, att vi kunna tillgodogöra oss denne persons arbetskraft vid generalkonsulatet i Petersburg. Det är visserligen sant, att konsulatkommittén i sitt betänkande af år 1906 förordade en olönad konsuls-post i Archangel, detta med tanke på, att de norska intressena där påfordrade en aflönad representant. Men då, såsom vi sett af handlingarna, det icke lyckats att få någon lämplig person på denna olönade konsuls-post i Archangel, återstår ingen annan utväg än att där anställa en lönad konsul.

Jag tror, att den, som har någon kännedom om lefnadskostnaderna i de båda städer, hvarom nu är fråga, Archangel och Petersburg, icke kan annat än instämma däri, att den aflöning, som Kungl. Maj:t här föreslagit, nämligen å 10,000 kronor, är den lägsta tänkbara. Det är ju alldeles uppenbart, att en person, som skall lefva 4 å 5 månader på en plats och resten af året på

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

en annan, måste få högre lefnadskostnader, än om han skulle hela tiden uppehålla sig på endera platsen.

Ilvad beträffar konsulatet i Riga, har ju därom mycket blifvit här ordadt. Jag tror nog att det finnes mycket fog för att låta vicekonsulu i Riga få en högre ställning, nämligen konsuls ställning, men det synes mig, att det icke är något bevändt med ett sådant arrangemang, om man icke låter honom få motsvarande löneförmåner. Ingen har förnekat, att de nuvarande löneförmånerna för vicekonsulu i Riga äro absolut otillräckliga och att den aflöning, han får med det lönetillägg, som här är föreslaget åt honom, icke är mer än det minsta möjliga. Jag vill emellertid erinra därom, att konsulatkommittén förlade tyngdpunkten för våra handelsintressen i Ryssland till Moskwa och ansåg, att där måste upprättas det lönade konsulat, som vi sedan fått. Men konsulu i Moskwa har ju en betydligt högre lön än den, som enligt reservanternas förslag skulle tillkomma vice konsulu i Riga i hans egenskap af konsul.

Jag tror icke, att de siffror, som här anförts rörande importen af svenska varor till Petersburg och Riga eller öfverhufvud taget rörande vår sjöfart å dessa städer, äro absolut afgörande bevis för storleken af den arbetsbörda, som påhvilat resp. konsulat i de två nämnda städerna, ty det är väl ändå uppenbart, att Petersburg, såsom varande hufvudstaden, alltid kommer att först och främst draga till sig de svenskar, som ha handelsintressen i Ryssland. Oafsedt alltså om importen af svenska varor till Petersburg är större eller mindre än vår import till Riga, har dock och kommer alltid vår generalkonsul i Petersburg att få betydligt flera och viktigare intressen att bevaka, än hvad fallet är med konsulu i Riga. Det är ju klart, att när det gäller ett så stort land som Ryssland, finner nog en konsul, som vill tillvarataga våra intressen på ett effektivt sätt, sysselsättning både för den vicekonsul, som, enligt hvad här är föreslaget, skulle under viss del af året tjänstgöra å generalkonsulatet, och äfven för de andra arbeidskrafter, som kunna komma att ytterligare ställas till hans förfogande.

På de skäl, jag här anført, ber jag herr talman, att få förorda bifall till utskottets nu förevarande hemställan.

Herr Starbäck: Ja, herr talman, det är ju märkligt, att den ärade medlem af konsulatkommittén, som här nyss hade ordet, beträffande frågan om vår representation i Archangel, Riga och Petersburg fått en annan uppfattning än den han — såvidt jag förstår — hade, när han satt i nämnda kommitté. Hvad orsaken därtill kan vara, vet han väl bäst själf — jag har endast velat konstatera att så är. Detta har emellertid icke på något sätt kunnat ändra min öfvertygelse uti frågan.

Jag är gifvetvis tacksam för de upplysningar och statistiska

siffror, som här meddelats, men jag får dock säga, att hvad hans excellens herr utrikesministern i det afseendet anförde kom mig att tänka på den kända episoden i Fänrik Ståls sägner, då rysarne ansågo fredstillståndet ha upphört, emedan deras klocka var 1, medan den svenska klockan endast visade på 12. Jag vågar verkligen uttala den förhoppningen, att när den svenska regeringen framlägger en kungl. proposition i svenska Riksdagen, den då äfven återoppar svenska siffror, siffror från vår egen statistik. Jag anser detta vara af en viss betydelse just med hänsyn till den stora differens, som förefinnes mellan de i den kungl. propositionen anförda siffrorna och de uppgifter, som kungl. kommerskollegium lämnat rörande denna sak. Vi ha väl både rättighet och skyldighet att härvidlag lita på kommerskollegium och icke uteslutande på de ryska siffrorna.

Ang. beskickningar och konsulat.
(Forts.)

Dessutom förefaller det mig märkvärdigt, att arbetsbördan på generalkonsulatet i Petersburg är större på vintern, då hamnarne äro tillfrusna, än på somrarne, då sjöfarten som bäst pågår. Det måste väl nämligen förhålla sig så, eftersom denne vicekonsul i Archangel skall stationeras såsom konsulärt biträde vid generalkonsulatet i Petersburg just under vintrarne. Denna hjälp åt generalkonsuln tyckes vara nödvändig, för att denne, såsom det står i Kungl. Maj:ts proposition, skall kunna lämna upplysningar till konsulerna och vicekonsulerna å de olika platserna, gifva dem viktiga råd o. s. v. Det förefaller mig dock egendomligt, att icke generalkonsuln själf kan gifva de under honom lydande konsulerna och vicekonsulerna dylika råd och upplysningar.

Slutligen vill jag uttala min stora belåtenhet öfver, att det dock så småningom tycks skola blifva en ändring till det bättre med afseende å våra handelsförbindelser med Riga.

Jag vill äfven här såsom en utan tvifvel mycket viktig synpunkt framhålla, att lefnadskostnaderna och förhållandena öfverhufvud taget ställa sig billigare i Riga än i Petersburg. Detta gör det t. ex. möjligt för en köpman att i Riga ha nederlag af varor eller att rent af där upprätta en filial, vare sig i större eller mindre skala. Detta är ju en omständighet, som kanske mer än mycket annat talar för, att så fort som möjligt ett konsulat inrättas i Riga.

Herr talman! Jag vidhåller det yrkande, jag här förut framställt.

Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena Trolle: Jag skall i den mån, det är möjligt, tillmötesgå herr Starbäcks här framställda begäran, att i de till Riksdagen aflämnade kungl. propositionerna uti sådana frågor som denna måtte för framtiden endast användas svenska siffror. Jag vill dock säga, att jag mera håller på, att sifferuppgifterna äro exakta, än att de äro hämtade

Ang. beskick-
ningar och
konsulat.
(Forts.)

från kommerskollegium. De i propositionen anförda siffrorna äro hämtade ur den ryska tullstatistiken och måste således i detta fall vara exaktare än de siffror, som finnas i kommerskollegiets statistik. Denna senare kan omöjligen på detta område operera med så exakta värden som dem, man har att tillgå i Rysslands tullkammare.

För öfrigt har jag ingenting annat att säga, än att då herr Palme försäkrar, att en konsul har en mycket bättre ställning än en vicekonsul, så får jag ju tro honom därutinnan — men det är icke mer än nätt och jämt — och jag vill dock framhålla, att jag aldrig hört något klagomål i den vägen framställas. Vår konsulära representant i Riga har ju konsuls titel, fastän han endast förestår ett vicekonsulat, och jag tror icke, att förhållandena äro sådana, att den omständigheten, att han är titulär konsul och endast förestår ett vicekonsulat skall försätta honom i en sämre ställning.

Härmed var öfverläggningen afslutad. Efter af herr talmannen framställda propositioner på de under öfverläggningen afgifna yrkandena biföll kammaren utskottets hemställan.

Som tiden var långt framskriden, beslöt kammaren, på hemställan af herr talmannen, att uppskjuta den vidare handläggningen af ifrågavarande utlåtande jämte behandlingen af öfriga på föredragningslistan förekommande ärenden till kl. 7 e. m., då detta sammanträde enligt utfärdadt anslag komme att fortsättas.

Kammarens ledamöter åtskildes häruppå kl. 4,30 e. m.

In fidem

Per Cronvall.